

Vergaderjaar 2021–2022

32 317

JBZ-Raad

Nr. 721

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT

Vastgesteld 25 oktober 2021

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid en de vaste commissie voor Europese Zaken hebben op 6 oktober 2021 overleg gevoerd met mevrouw Broekers-Knol, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, over:

- **de brief van de Minister van Justitie en Veiligheid d.d. 28 september 2021 inzake geannoteerde agenda JBZ-Raad 7–8 oktober 2021 (Kamerstuk 32 317, nr. 709);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 8 september 2021 inzake verslag van de ingelaste JBZ-Raad van 31 augustus 2021 (Kamerstuk 32 317, nr. 706);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 5 november 2019 inzake het verstrekken van Maltese paspoorten aan niet-EU-investeerdere (Kamerstuk 30 573, nr. 177);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 1 juli 2021 inzake reactie op het verzoek van het lid Van Meijeren, gedaan tijdens de regeling van werkzaamheden van 8 juni 2021, over het bericht «Denemarken verscherpt asielbeleid: opvang in «gastland» buiten Europa» (Kamerstukken 19 637 en 32 317, nr. 2753);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 2 juli 2021 inzake reactie op het artikel van The Guardian over pushbacks (Kamerstukken 32 317 en 19 637, nr. 699);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 5 juli 2021 inzake Nederlandse inzet in het Europese Grens- en Kustwacht Agentschap 2021 (Kamerstuk 32 317, nr. 700);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 7 juli 2021 inzake antwoorden op vragen commissie over onder andere de geannoteerde agenda informele JBZ-Raad 15-16 juli 2021 (vreemdelingen en asiel) (Kamerstuk 32 317, nr. 695) (Kamerstuk 32 317, nr. 701);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 8 juli 2021 inzake verordening inzake het Asielagentschap van de EU (EUAA-Verordening) (Kamerstuk 22 112, nr. 3154);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 26 augustus 2021 inzake ingelaste JBZ-Raad 31 augustus (Kamerstuk 32 317, nr. 704);**

- **de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 30 augustus 2021 inzake antwoorden op vragen commissie over de ingelaste JBZ-Raad 31 augustus (Kamerstuk 32 317, nr. 704) (Kamerstuk 32 317, nr. 707);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 2 september 2021 inzake reactie op het speciale verslag van de Europese Rekenkamer (ERK) over Frontex «Ondersteuning van het beheer van de buitengrenzen door Frontex: tot nog toe onvoldoende doeltreffend» (Kamerstuk 32 317, nr. 705).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De fungerend voorzitter van de commissie voor Justitie en Veiligheid,
Van Meenen

De fungerend voorzitter van de commissie voor Europese Zaken,
Belhaj

De griffier van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Brood

Voorzitter: Van Nispen
Griffier: Tielens-Tripels

Aanwezig zijn dertien leden der Kamer, te weten: Azarkan, Bisschop, Ceder, Jasper van Dijk, Ellemeet, Koekkoek, Kuik, Markuszower, Van Meijeren, Van Nispen, Piri, Podt en Valstar,

en mevrouw Broekers-Knol, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid.

Aanvang 12.01 uur.

De voorzitter:

Goedemiddag. Van harte welkom bij dit commissiedebat van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid over de formele JBZ-Raad die op 7 en 8 oktober zal plaatsvinden. U ziet allemaal dat er een hoge opkomst is bij dit debat, maar we hebben echt maar tot uiterlijk 14.30 uur de tijd omdat het tweeminutendebat vooraangekondigd is en we rekening hebben te houden met de plenaire agenda. Ik doe daarom een beroep op u allen. We hebben een maximale spreektijd van drieënhalve minuut. Die ga ik strikt hanteren. Ik wil u twee interrupties toestaan in de eerste termijn, maar als u die alle gaat benutten, wordt het ook krap. Dat is dus ook niet in uw belang. Ik doe in ieder geval een beroep op u om het heel kort en bondig te doen. Dus we doen maximaal twee interrupties in tweeën, zeer kort en bondig.

Laat ik ook de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid en de ambtenaren van harte welkom heten. Fijn dat u er allen bent. We kunnen van start gaan met dit commissiedebat. Als eerste geef ik het woord aan Jasper van Dijk van de SP.

De heer Jasper van Dijk (SP):

Dank u, voorzitter. Er is veel onrust rond de grenzen van Europa, maar toch is er nauwelijks samenwerking rond migratie. Hoelang gaat dit nog duren? Hoelang blijft de regering nog geloven in een migratiepact? Erkent de Staatssecretaris dat dit volledig platligt door landen die helemaal niets willen doen? De problemen zijn groot. Kijk naar Polen en Litouwen, waar vluchtelingen vanuit Wit-Rusland letterlijk in het grensgebied worden gedumpt. Vervolgens kunnen ze geen kant op en wordt het gebied hermetisch afgesloten. Pers en hulp zijn niet toegestaan. Er zijn al zes doden gevallen. Dit is walgelijk en ontoelaatbaar. Loekasjenko hanteert een verwerpelijke werkwijze, maar die mag er niet toe leiden dat vluchtelingen het slachtoffer worden. Deelt u die mening? Gaat u in de JBZ-Raad erop aandringen dat Polen hulp toelaat in dat gebied? Ik overweeg een motie op dat punt.

Voorzitter. Hoe staat het met de opvang van vluchtelingen in Griekenland en hoe staat het met de opvanghuizen van de Staatssecretaris voor kinderen? Kan zij een update geven? Wat onderneemt zij tegen de omstrede pushbacks?

Voorzitter. Dan Afghanistan. Bent u bereid om Afghanistan als een onveilig land te bestempelen en het besluitmoratorium hieromtrent op te heffen, zodat Afghanen gewoon recht op asiel krijgen?

Voorzitter. Dan het stuitende interview met de Staatssecretaris van afgelopen weekend. Daarin schoffeert zij de Kamer met een aantal heftige uitspraken. «Alle Afghaanse families helpen, dat gaat niet lukken.» Ze goochelt met cijfers. «100.000 mensen, dat kunnen we niet aan.» Dit gaat rechtstreeks in tegen de motie-Belhaj, die breed door de Kamer is aangenomen. De Staatssecretaris ratelt nog iets over de braindrain, een argument dat nota bene ook door de taliban wordt gebruikt. Dit gaat om mensen die vluchten voor hun leven. Hoe kunt u dan het argument van de braindrain inzetten om mensen tegen te houden? Want dat is wat u impliceert. Het is volstrekt onaanvaardbaar en u heeft lak aan de wens van

de Kamer. Op 3 oktober komt er dan een obligaat excuusbriefje: «Ik wil de dilemma's schetsen.» Dank je de koekoek. De Staatssecretaris heeft uitspraken doelbewust gedaan en heeft mensen angst aangejaagd door aantallen op te blazen. Nu terugkrabbelen is te little too late. De Staatssecretaris gaat niet voor het eerst de fout in. De vraag is dus: waarom zouden we haar nog vertrouwen? Waarom zou zij degene zijn die de motie-Belhaj naar behoren gaat uitvoeren? Haar collega's zijn al afgetreden vanwege traag optreden, maar deze Staatssecretaris wil eigenlijk helemaal niet optreden. Zij vindt zelf dat ze mag blijven zitten, zegt ze in de krant, want «een motie van afkeuring is maar een gele kaart». Maar deze Staatssecretaris gaat dit weekend opnieuw in de fout en krijgt dus nóg een gele kaart. U weet wat dat betekent. Daarom wil ik de ruimte hebben om na dit debat een motie te kunnen indienen.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Markuszower van de PVV.

De heer Markuszower (PVV):

Dank u wel, voorzitter. Ik hou mijn hart vast, want onze Staatssecretaris gaat naar de JBZ-Raad. Zij gaat daar samen met haar Europese collega's praten over immigratie. De inzet zal vast en zeker zijn om ongewenste immigratie naar Europa te beperken. Maar we weten allemaal dat de Europese collega's van mevrouw Broekers-Knol er juist alles aan zullen doen om niet minder, maar meer buitenlandse indringers toe te laten tot Europa: meer islam, meer criminaliteit, meer uitzuigers van onze verzorgingsstaat. We weten ook dat die hijgerige ChristenUnie- en schijnheilige D66-collega's van mevrouw Broekers-Knol juist Nederland willen overspoelen met nog meer gevaarlijke vreemdelingen. We weten bovendien dat bijna alle andere partijen in deze Kamer dat toejuichen. Wij kunnen niet anders dan constateren dat de VVD van mevrouw Broekers-Knol dat allemaal laat gebeuren. Ook de VVD faciliteert heel veel meer immigratie. Nederland bezwijkt aan de massa-immigratie van de kabinetten-Rutte. Mevrouw Broekers-Knol staat erbij en kijkt ernaar. Onze grenzen staan wagenwijd open. Iedereen komt binnen en niemand gaat er meer uit. Het is alsof wij geen Staatssecretaris Asiel en Migratie hebben. En als mevrouw Broekers-Knol bij hoge uitzondering een helder moment heeft en de waarheid zegt, namelijk dat Nederland helemaal geen 100.000 Afghanen in Nederland kan opvangen, wordt ze direct teruggefloten door haar enge coalitiegenoten. En het erge is, voorzitter: mevrouw Broekers-Knol laat zich dan ook als een klein kind terugfluiten. Zij biedt nederig haar excuses aan. Wat een slappe knieën! Wat een angsthaas! Daarom houd ik mijn hart vast voor de aankomende JBZ-Raad. In die donkere, duistere Europese achterkamertjes zal mevrouw Broekers-Knol wederom bezwijken onder de druk van de überlinkse pleitbezorgers van meer immigratie. De zelfhaat in die kringen is gigantisch. En mevrouw Broekers-Knol zal daar helemaal niks voor elkaar krijgen. Ze kan wat mij betreft beter thuisblijven en lekker door blijven slapen. Want, voorzitter, zo veel incompetentie als mevrouw Broekers-Knol heeft laten zien, kan Nederland niet verdragen.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Er is een interruptie van de heer Ceder. Ik herinner alle leden eraan dat we interrupties met het oog op de tijd zo kort en bondig mogelijk houden.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Ik heb een vraag aan de PVV. U heeft gelezen dat de Sloveense voorzitter het ook wil hebben over grensscreening. Dat spreekt u misschien wel aan. Bent u het met mij eens dat grensscreening alleen kan werken als de

Europese landen ook praten over herverdeling en een sleutel? Bent u het met me eens dat zo'n grensscreening eigenlijk niet mogelijk is als ze dat niet doen? En als u dat constateert, constateert u dan ook dat uw eigen standpunt niet de oplossing is voor de problemen die u zelf schetst?

De heer **Markuszower** (PVV):

Nee, Europa moet helemaal geen rol hebben in grensscreening. We moeten allereerst grenzen hebben. We moeten hele hoge hekken en dikke grensmuren bouwen als dat nodig is. We moeten op slimme manieren de grenzen bewaken, maar we moeten ook op ouderwetse manieren de grenzen dicht doen. Er moet niemand meer binnenkomen. We moeten niemand meer verdelen. En als mensen dáár in nood zijn of dáár zeggen in nood te zijn, dan moeten ze dáár, in die regio, worden opgevangen door die regio. Europa moet voor zijn eigen problemen zorgen. En die immigranten die hier binnenkomen, vaak uit islamitische landen, zorgen voor zo verschrikkelijk veel ellende in de Europese landen, dat we niet eens moeten denken aan screenings of herverdelingen. Dat zijn allemaal levensgevaarlijke termen die ertoe leiden dat we nog meer islamitische immigratie krijgen. Dat leidt tot nog meer criminaliteit en ook tot verschrikkelijk veel kosten. Elke asielzoeker kost Nederland meer dan een half miljoen euro. Dus deze week heeft Nederland alweer 660 miljoen euro uitgegeven aan de opvang van asielzoekers. We kunnen het niet meer betalen. Nederland kan het niet meer aan ...

De **voorzitter**:

Dank u wel.

De heer **Markuszower** (PVV):

Het is levensgevaarlijk, want ze brengen ziektes met zich mee en ze verkrachten onze vrouwen.

De **voorzitter**:

Ook de antwoorden mogen korter. Er is een interruptie van de heer Azarkan.

De heer **Azarkan** (DENK):

Voorzitter, ik heb echt een punt van orde. We hebben in de afgelopen jaren de meest walgelijke kwalificaties gehoord van de PVV. Ik heb ze tot mijn spijt moeten aanhoren, maar ik vind de kwalificatie dat mensen ziektes meenemen ... Op deze manier over mensen praten, doet geen recht. Ik vraag de heer Markuszower – en ik ken hem ook echt anders – om daar gewoon afstand van te nemen en dat terug te nemen. Dat is mensonwaardig. Dat siert u niet. En dat siert uw ambt totaal niet.

De **voorzitter**:

Helder punt van orde. De heer Markuszower voor een reactie.

De heer **Markuszower** (PVV):

Het is wetenschappelijk bewezen dat mensen uit verre regio's die hiernaartoe komen – de asielzoekers maar ook andere migranten uit verre oorden – allerlei ziektes met zich meebrengen, die in Nederland al bijna niet meer voorkwamen. Ik noem een veel hoger percentage tuberculose dan het percentage dat tot voor kort hier aan de orde was. Ik noem ook hiv en difterie. Dat zijn allemaal ziektes. U kunt de ziekenhuizen erop navragen. Daar is heel veel onderzoek naar gedaan, niet alleen in Nederland maar ook in West-Europa. Dus ja, ze brengen ziektes mee. En qua misdrijven, want daar doelde ik ook op, kan ik het volgende zeggen. In 2020 hebben vreemdelingen in Nederland 4.500 misdrijven gepleegd. Daar zaten 230 bedreigingen tussen. Er was 42 keer sprake van een

seksueel misdrijf. Er was 34 keer sprake van een levensmisdrijf. Dat zijn allemaal gewoon cijfers uit Nederland.

De voorzitter:

Het punt van orde was duidelijk. Ik constateer dat u uw woorden niet terugneemt, meneer Markuszower?

De heer Markuszower (PVV):

Dat zijn 12 misdrijven door vreemdelingen per dag.

De voorzitter:

Meneer Markuszower, het was een reactie op een punt van orde. Ik constateer dat u de woorden niet terugneemt, waar net om verzocht is. Ik stel voor om dit debat te vervolgen. Ik geef het woord aan mevrouw Ellemeet van GroenLinks.

Mevrouw Ellemeet (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Excuus, mevrouw Ellemeet. Ik geef nog even het woord aan de heer Azarkan voor een reactie op de woorden van de heer Markuszower.

De heer Azarkan (DENK):

Voorzitter, het is echt te walgelijk voor woorden. Het feit dat de heer Markuszower daarin volhardt, geeft maar des te meer aan wat een extreemrechtse, xenofobe en mensonterende partij de PVV geworden is. Het geeft ook aan wat voor gevecht ze moeten aangaan met andere rechtse partijen om maar dat geluid te laten blijken. Net als je denkt dat het niet walgelijker kan, is er altijd nog Markuszower die daaroverheen gaat. Het is echt walgelijk!

Voorzitter. Ik heb een andere vraag. De heer Markuszower zegt eigenlijk dat je dikke, vette muren om Europa heen moet zetten en het liefst ook om Nederland. Is het nou andersom? Als ik hem goed beluister, dan zegt hij dat je goed moet wegblijven bij die vreemdelingen. Zouden we Nederland dan ook zo moeten maken dat wij geen zaken meer doen met mensen in andere landen en dat we niet meer op reis gaan? Dat zou eigenlijk de beste oplossing zijn. Gewoon muren van 100 meter om Nederland heen bouwen, niemand gaat het land uit, niemand komt het land in en je hoeft het land ook niet te bewaken. Is dat het toekomstbeeld van de PVV?

De heer Markuszower (PVV):

Ikzelf vind het een heel interessante gedachtegang om zo veel mogelijk verwijderingen te kiezen met landen die lid zijn van de islamitische gemeenschap. Hoe noemen we dat, de IOC of zo? Maar daar gaat dit debat niet over. In dit debat gaat het over hoe we ervoor zorgen dat we de immigratie beperken. Dat is überhaupt de opdracht van alle Europese leiders in de JBZ-Raad, de raad waar Broekers-Knol naartoe gaat. Iedereen wil inmiddels de immigratie beperken. Wij als PVV constateren dat dat helemaal niet gebeurt. Op zich is er best consensus over dat de irreguliere immigratie beperkt moet worden. Wij als PVV gaan nog verder: wij zeggen dat we de grenzen moeten sluiten voor alle asielzoekers en immigratie uit alle islamitische landen. Laten we daar nou mee beginnen. Dan kunnen we al die hele grote vraagstukken die helemaal niet in dit debat thuishoren, een andere keer bespreken. Daar zou je namelijk een soort overstijgend meerjarendeбат over moeten voeren. Laten we nou alsjeblieft de grenzen sluiten voor asielzoekers. Het kost ons te veel geld en ze brengen te veel ellende met zich mee. Daarnaast moeten we ook de grenzen sluiten voor migranten uit islamitische landen.

De voorzitter:

Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Ellemeet van GroenLinks.

Mevrouw **Ellemeet** (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter. 100.000 Afghanen die naar Nederland komen. Dat is het beeld waar de Staatssecretaris dit weekend mee zwaaide in het AD. Ze voegde er vervolgens aan toe dat we dat niet aankunnen. Dat getal van 100.000 slaat nergens op, en dat weet de Staatssecretaris heel goed, want ze zat zelf bij de debatten waar die mails zijn besproken. Ze ondertekende zelf de brief met antwoorden op Kamervragen waarin helder staat dat er veel dubbelingen in de 23.000 mails zitten en dat ten onrechte de suggestie was gewekt dat het om 23.000 individuele mensen ging. En toch herhaalt de Staatssecretaris dit misleidende frame in het AD.

Vervolgens zegt ze dat ze haar woorden zorgvuldiger had moeten kiezen.

Dat had ze inderdaad moeten doen. Het gaat hier namelijk niet om een toevallige passant die bij het winkelen een microfoon onder haar neus gedrukt krijgt en om haar mening wordt gevraagd. Het gaat hier om de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, die een heel team van ambtenaren heeft dat haar voorbereidt op dit soort interviews. Kan de Staatssecretaris in ieder geval glashelder toegeven dat wat ze heeft gezegd over die 100.000 Afghaanse vluchtelingen, onjuist en misleidend is? En kan ze haar excuses aanbieden voor de mate waarin ze hiermee het draagvlak voor vluchtelingen in Nederland ondermijnt?

De Staatssecretaris zei ook in het AD dat zij vreest voor een braindrain uit Afghanistan. De boodschap van de Staatssecretaris aan bedreigde, ondergedoken tolken en aan vrouwelijke rechters is dus: blijf daar maar, want anders is het slecht voor de Afghaanse economie.

Voorzitter. De uitspraken van de Staatssecretaris passen helaas in een patroon van tegenzin om Afghaanse vluchtelingen te helpen. De Kamer wilde in 2019 al dat Afghaanse tolken hierheen zouden worden gehaald, maar de IND begon pas op 11 mei 2021 met het actief begeleiden van tolken bij hun aanvraag. Pas op 14 augustus – als de Taliban al Kabul binnentrekken – worden er versneld visa verstrekt voor de tolken om uit te reizen. Ik begrijp inmiddels dat het helemaal niet zo vlot met de verstrekking van visa aan de overige groepen – iets waar in de motie-Belhaj om wordt gevraagd – terwijl dat andere landen wel lukt. Ik vraag aan de Staatssecretaris: hoe kan dat?

De gebrekkige inzet van deze Staatssecretaris om vluchtelingen te helpen en daar draagvlak voor te creëren, heeft voor veel mensen in negatieve het verschil gemaakt in hun leven. GroenLinks rekent dat deze Staatssecretaris aan. Ik hoop dat zij bereid is oprechte spijt te betuigen en ons het vertrouwen te geven dat zij van plan is de komende tijd, tot we een nieuw kabinet hebben, een betere Staatssecretaris te zijn. Daar kan ze vandaag al mee beginnen door snel ruimhartig visa te verstrekken aan de groep van de motie-Belhaj en toe te zeggen dat zij op de highlevelbijeenkomst voor het opvangen van Afghaanse vluchtelingen morgen een ruimhartige toezegging namens Nederland zal doen om enkele honderden van de meest kwetsbare vluchtelingen uit buurlanden hierheen te halen. Is zij daartoe bereid?

Voorzitter, hier wil ik het bij laten. Ten slotte sluit ik aan bij de wens om zo snel als mogelijk na dit debat een tweeminutendebat te voeren.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Koekkoek van Volt.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Dank u wel, voorzitter. We praten vandaag met een Staatssecretaris die onwaarheden vertelt, Afghanen probeert terug te sturen zes dagen voor de val van Kabul, en instemt met het bestempelen van vluchtelingen als illegale migranten. De maat is vol. Al jaren is Nederland bezig met fort

Europa op papier te zetten onder het mom van een gezamenlijk migratiepact. En nu wordt zelfs de crisis in Afghanistan gebruikt om asiel nog verder te criminaliseren.

Taal doet ertoe, voorzitter. Zeker de taal van een Staatssecretaris in het Algemeen Dagblad en de taal in de conclusies van de Europese ministerraad. Deze Staatssecretaris voedt samen met haar collega's bewust het angstbeeld voor de vluchteling, de vluchteling als terrorist, de vluchteling als crimineel, de vluchteling als te veel. Op 31 augustus duidden de Raadsministers collectief Afgaanse vluchtelingen aan als illegale migranten. Er werd louter besloten om de buitengrens te beschermen. In de vorige Raad zagen we dit taalgebruik in de conceptverklaring al aankomen. De Staatssecretaris lijkt er totaal niets aan gedaan te hebben om ervoor te zorgen dat het taalgebruik in lijn is met onze eigen waarden, de rechtsstaat en internationale verdragen. Mijn vraag is daarom of de Staatssecretaris blij is met deze conclusie. Is zij tevreden over het taalgebruik?

Voorzitter. Deze conclusies zijn leidend voor de Europese Commissie. Dat betekent dat er dus al een maand lang niets gebeurt met betrekking tot humanitaire hulp. Daardoor zal zeer waarschijnlijk het noodplan voor migratie louter worden ingezet op opvang in de regio, grensbewaking en de hervestiging van Afghanen die in Nederland uitgedoeld zijn. Dit is namelijk het mandaat dat de Raad, inclusief de Nederlandse Staatssecretaris, gegeven heeft. Mijn vraag is dan ook: welke verklaringen kunnen wij verwachten na deze JBZ-Raad? Zal de Staatssecretaris zich deze keer wél inzetten voor vooruitgang op EU-niveau met betrekking tot humanitaire hulp en, zo ja, op welke manier?

Voorzitter. Op de agenda staat ook het migratiepact, een pact waar Volt zich grote zorgen over maakt. Deze week wordt louter onderhandeld over het versterken van de buitengrens, het inzetten van preventieve hechtenis en visasancties voor landen die migranten niet terugnemen. Fort Europa staat dus weer op de agenda. Besproken worden juist die onderdelen die Europa nog verder dichtzetten, die asiel criminaliseren en die aan mensenrechten tornen. Zijn we echt zo wanhopig dat zelfs internationale verdragen en het recht op asiel niet langer leidend zijn, dat wij willens en wetens bijdragen aan het schenden van mensenrechten? Wanneer is het dan genoeg? Wanneer besluiten we collectief dat de morele ondergrens eindelijk bereikt is? Is de Staatssecretaris bereid actief opvolging te geven aan internationale verdragen en het recht op asiel? Is de Staatssecretaris van plan om regels en procedures omtrent asiel en migratie, die er al zijn, beter uit te voeren en te handhaven? Heeft de Staatssecretaris alternatieven overwogen, zoals het creëren van humanitaire corridors en digitale rechtsbijstand? Wat is haar evaluatie van zulke alternatieven?

Voorzitter. Taal doet ertoe, zeker als taal leidend is voor beleid, zeker de taal van een Staatssecretaris verantwoordelijk voor asiel en migratie. Hopelijk beseft de Staatssecretaris dit.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Valstar van de VVD.

De heer Valstar (VVD):

Dank, voorzitter. Als nieuw lid van deze commissie en meer specifiek deze portefeuille kijk ik uit naar de samenwerking met de collega's. Aangezien de tijd kort is en de noden hoog zijn, steek ik maar direct van wal. Krap een maand geleden stopten de evacuaties uit Afghanistan en werden noodopvanglocaties als Harskamp geopend. Afgaanse vluchtelingen werden verwelkomd met vuurwerk en teksten als «eigen volk eerst», een fijn welkom als je net uit een oorlogssituatie bent gevlucht. Dat is iets waar wij ons na 76 jaar in vrede en vrijheid bijna geen voorstelling bij kunnen maken, hoewel de beelden uit Kabul voor zich spraken.

Met de hoeveelheid kabaal waarmee de noodopvanglocatie in de Harskamp werd geopend, des te geruislozer ging zij dicht. Afgelopen maandag vertrokken de laatste Afghaanse vluchtelingen en daarmee werd de desbetreffende locatie gesloten. En leek de rust dus al even te zijn teruggekeerd.

Dat neemt niet weg dat de problemen nog steeds groot zijn. 11.000 statushouders zitten vast in azc's en met het vervallen van de coronareisbeperkingen is de toestroom ook weer toegenomen. Hoewel ik me na dit weekend realiseer dat het vragen van prognoses aan deze Staatssecretaris niet zonder politiek gevaar is, vraag ik haar toch om een vooruitblik op de komende maanden. Wat zijn de verwachtingen bij de instroom en de opvang? In de geannoteerde agenda lezen wij dat er een actueel beeld wordt geschetst van de meeste recente migratiestromen. Ik zou de Staatssecretaris willen verzoeken om hierop zo uitgebreid en volledig mogelijk terug te komen in het verslag van de Raad.

Bij de druk op de asielketen en de opvang helpt een recente uitspraak van de Raad van State ook niet. Vreemdelingen die in Nederland een asielaanvraag hebben ingediend terwijl ze in Griekenland internationale bescherming genieten, kunnen volgens de Raad van de State niet worden teruggestuurd, omdat de basisvoorzieningen niet op orde zijn. Het lijkt erop dat de Grieken deze groep vrij eenvoudig een verblijfsstatus geven in de wetenschap dat ze daarmee drie maanden lang ongehinderd door Europa kunnen reizen. Dat wordt nog eens extra aangemoedigd door de wetenschap dat ze binnen een maand een huis gevonden moeten hebben in Griekenland, terwijl dit voorheen nog binnen zes maanden moest.

De voorzitter:

Er is een interruptie van mevrouw Ellemeet.

Mevrouw **Ellemeet** (GroenLinks):

Ik wil even terug naar de opmerking van de heer Valstar over de politieke risico's van het noemen van prognoses. Ik neem aan dat hij dan ook doelt op de 100.000 Afghanen die genoemd werden in het AD-interview. Ik zie de heer Valstar knikken. Is hij het met GroenLinks eens dat dat niet alleen onhandig is, maar dat het ook verstrekkende gevolgen heeft voor het draagvlak? Als je met de dreiging komt dat we overspoeld worden met 100.000 vluchtelingen in één keer, dan is dat verwijtbaar, misleidend en stoelt het ook niet op de feiten die de Staatssecretaris wel tot haar beschikking had.

De heer Valstar (VVD):

Volgens mij is de Staatssecretaris daar zelf al op teruggekomen. Het getal van 100.000 stoelde niet op een goede basis. Maar de zorgen die de Staatssecretaris uitsprak over de toestroom van vluchtelingen, lijken mij niet geheel onterecht als we naar de afgelopen maanden kijken.

Mevrouw **Ellemeet** (GroenLinks):

Was de Staatssecretaris er maar echt op teruggekomen. Zij heeft gezegd dat zij een hypothetische rekensom heeft gemaakt. Dat is wat anders dan dat je zegt: inderdaad, ik was mij ervan bewust dat die 23.000 mails al niet gingen om individuele aanvragen, laat staan dat het getal 100.000 ergens op gebaseerd was. Het was misleidend, het was niet gebaseerd op de feiten. Is de heer Valstar het met mij eens dat de Staatssecretaris dat duidelijker moet uitspreken dan alleen maar zeggen dat er een hypothetische rekensom is gemaakt?

De heer Valstar (VVD):

Wij zijn het eens met de Staatssecretaris als zij de zorg uitspreekt dat er een toestroom aan vluchtelingen deze kant is opgekomen. Het gaat om

een toename. De Staatssecretaris heeft zelf al gezegd dat het getal van 100.000 niet ergens op gestoeld is, althans niet op de juiste basis.

De voorzitter:

Ook de heer Markuszower heeft een interruptie voor u.

De heer Markuszower (PVV):

Die 100.000 of 50.000 of 30.000, het zijn allemaal getallen. Kan de VVD zeggen wat voor de VVD nou wel een aantal vluchtelingen is dat Nederland het aankomende jaar of volgende week of, laten we zeggen, de rest van 2021 kan opvangen? Hoeveel asielzoekers kan Nederland volgens de VVD nog aan?

De heer Valstar (VVD):

Het is heel verleidelijk om aantallen te noemen, maar dat ga ik niet doen. Volgens mij is het het belangrijkste dat we het nu nog aankunnen. Het blijkt dat we tegen de 30.000 opvangplekken die de azc's hebben, aanlopen, ook omdat er 11.000 statushouders momenteel vastzitten. Dat moeten wij de komende maanden zien te bolwerken.

De heer Markuszower (PVV):

Kan meneer Valstar van de VVD ook aangeven waarom de berekening van mevrouw Broekers-Knol, van de eigen Staatssecretaris van VVD-huize, niet zou kloppen? Volgens mij klopt die namelijk precies: het aantal aanvragen maal het aantal nareizigers, inclusief gezinsmigratie. Dat klopt precies. Het is ook in lijn met de Syrische aantallen die we hebben gezien. Kan de heer Valstar aangeven waarom die berekening van mevrouw Broekers-Knol, nogmaals de eigen Staatssecretaris, die de VVD nu keihard laat vallen en een mes in de rug duwt, niet zou kloppen?

De heer Valstar (VVD):

Volgens mij is het niet aan mij om deze getallen te analyseren, maar dat vroeg u ook niet. De makkelijke rekensom is 23.000 maal 5, maar ik heb die 23.000 e-mails niet gelezen ...

De voorzitter:

We spreken via de microfoon. Vervolgt u uw betoog.

De heer Valstar (VVD):

Griekse statushouders moeten dus binnen een maand een huis gevonden hebben. Lukt dat niet, dan staan ze op straat. De omstandigheden zijn dermate verslechterd, dat niet kan worden gerekend op basisvoorzieningen als wonen, wassen en eten. Kortom, het lijkt haast een aanmoediging van de Grieken om de statushouders vooral verder Europa in te laten trekken. De Staatssecretaris kaartte dit samen met een aantal andere landen terecht aan bij de Europese Commissie.

Ik heb daar nog wel een aantal vragen over. Wat is daar tot nu toe uit voortgekomen? Wat heeft de Commissie tot nu toe ondernomen richting de Grieken? Hoe voorkomt het kabinet dat die Griekse statushouders deze kant op komen? Welke vrijheden hebben zij om door de EU te reizen? Bent u het met de VVD-fractie eens dat dit zo beperkt mogelijk moet zijn om secundaire migratiestromen naar landen als België en Nederland te voorkomen? Voor de zomer kon het departement nog geen antwoord geven op de vraag op hoeveel in Nederland verblijvende asielzoekers dit betrekking zou hebben. Gemakshalve ga ik ervan uit dat dit nu wel in kaart is gebracht. Graag een reactie van de Staatssecretaris.

Kunt u toelichten welke hulp Griekenland allemaal vanuit de EU heeft gevangen, pardon, gehad voor de opvang van statushouders? Hoe kan het dat desondanks sprake is van zo'n slechte situatie dat de Raad van State tot deze uitspraak is gekomen? Is het toegestaan hoe de Grieken

momenteel te werk gaan? Moet Griekenland niet conform het Unierecht de basisbehoeften kunnen leveren? Zo ja, welke maatregelen kunnen we ondernemen richting Griekenland? Op welke manier kunnen wij voorkomen dat deze Griekse statushouders bij ons de asielprocedure volledig doorlopen voordat Griekenland zijn opvang op orde heeft en de mensen weer kunnen terugkeren?

De voorzitter:
Kunt u afronden?

De heer Valstar (VVD):
Ja, dat ga ik doen.

Voorzitter. Een ander probleem zijn de landen die uitgeprocedeerde onderdanen niet terugnemen. We vernamen dat Frankrijk maatregelen heeft genomen tegen landen als Marokko, Algerije en Tunesië door het aantal beschikbare visa te beperken. De desbetreffende landen waren direct in hun wiek geschoten en daarmee lijkt een juiste snaar te zijn geraakt. Hoeveel visa verstrekte Nederland aan deze drie landen in 2019? Hoe kijkt het kabinet aan tegen het samen optrekken met de Fransen om de visumaatregelen te nemen en betere terugkeersamenwerking af te dwingen?

De voorzitter:
Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Piri van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Piri (PvdA):

Dank u wel, voorzitter. 5 augustus, tien dagen voordat de taliban het land overnemen, stuurt de Staatssecretaris een brief aan de Europese Commissie, waarin ze oproept om Afghansen te blijven uitzetten. Weken later noemt zij dit ongelukkig en te betreuren. 23 augustus blijkt dat zij tegen Europese afspraken in een strenger beleid hanteert voor asielkinderen, waardoor deze kinderen zonder ouders dreigen op te groeien. Eén dag later wordt de maatregel teruggedraaid. Op 2 oktober, in het afgelopen weekend, waarschuwde de Staatssecretaris in een interview met het AD voor een braindrain uit Afghanistan en rekende zij op een bierviltje even 100.000 vluchtelingen bij elkaar. Eén dag later volgde wederom een mea culpa, het derde in een korte tijd. Maar ze heeft het toch maar even gezegd.

Voorzitter. Als Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heb je de loodzware taak te beslissen over zaken die gaan over leven of dood, om besluiten te nemen die bepalend zijn voor een mensenleven. Dat brengt de verantwoordelijkheid met zich mee om zeer zorgvuldig te zijn in je bewoordingen en niet pas excuses aan te bieden als er ophef ontstaat. Uiteindelijk is voor mijn fractie dit het belangrijkste: is de Staatssecretaris ondanks haar uitspraken nou wel of niet van plan om de motie-Belhaj naar letter en geest uit te voeren?

Voorzitter. Sinds de grote evacuatieoperatie vanuit Kabul gestopt is, zagen we dat andere NAVO-bondgenoten doorgingen met het evacueren van Afghansen via buurlanden. Ik was dan ook blij en opgelucht om vanmorgen in het nieuws te lezen dat ook Nederland nu gebruikmaakt van de vluchtroute over land. Dit lijkt mij overigens informatie die het kabinet ook in een brief aan de Kamer had kunnen melden. Is de Staatssecretaris bereid om humanitaire visa, laissez-passers, noodpaspoorten, kortom alle mogelijke reisdocumenten te verschaffen aan de achterblijvers om hun evacuatie naar Nederland alsnog mogelijk te maken? Of zijn er bureaucratistische obstakels? Er wordt in Brussel ook gesproken over de hervestiging van kwetsbare Afghaanse vluchtelingen. Wat is hieraan de bijdrage van dit kabinet?

Wat betreft de mensen die gewerkt hebben voor de EU-politietrainingsmissie in Afghanistan hoor ik graag hoe de coördinatie binnen de EU verloopt om ervoor te zorgen dat ook die mensen in veiligheid worden gebracht, wetende dat Nederland een aantal van hen heeft opgevangen? Overigens dank daarvoor.

Voorzitter. Dan mijn resterende vragen. Een jaar geleden beloofde de Staatssecretaris na de verschrikkelijke brand in kamp Moria om 100 vluchtelingen, waaronder 50 alleenstaande kinderen, in Nederland op te vangen. Kan zij aangeven hoeveel alleenstaande kinderen daadwerkelijk een nieuw thuis in Nederland hebben gekregen? Zijn dat er inmiddels meer dan twee? Het is een pijnlijke conclusie dat het «nooit meer Moria» uit zicht is verdwenen. De nieuwe centra op de Griekse eilanden hebben alle schijn van openluchtgevangenissen. In plaats van dit beleid keihard af te keuren, geeft de Staatssecretaris in de geannoteerde agenda aan dat de kwetsbaarheidstoets – de naam zegt het al: kijken of iemand niet te kwetsbaar is om gevangen te worden gezet – niet te ruim moet worden geïnterpreteerd. Anders zou «het nuttig effect» sterk verminderen.

De voorzitter:

Kunt u afronden?

Mevrouw **Piri** (PvdA):

Ik weet werkelijk niet wat ik lees.

De tijd loopt mee en volgens mij heb ik nog 15 seconden, voorzitter. Kan de Staatssecretaris deze passage in de geannoteerde agenda verduidelijken? Kan zij aangeven of zij wil vasthouden aan de volledige pakketbenadering in plaats van een aparte deal te sluiten over screening en detentie?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Azarkan van DENK.

De heer **Azarkan** (DENK):

Dank, voorzitter. Ik vervang mijn collega Kuzu, maar doe ook mee aan de Algemene Financiële Beschouwingen, dus ik zal straks deze zaal weer moeten verlaten. Maar ik vind het belangrijk om bij dit debat aanwezig te zijn.

Voorzitter. Je moet wel van heel speciale huize komen, wil je iedereen tegen je in het harnas jagen. De mensen die vinden dat Nederland zijn aandeel moet hebben in het oplossen van de problemen en de Afghanen die ons geholpen hebben, moet kunnen opvangen omdat zij dat verdienen, zijn terecht boos op deze Staatssecretaris. De rechts-extreme partijen – we kennen ze: onder anderen de heer Markuszower – zijn ook boos, want de Staatssecretaris zei weliswaar wat zij graag wilden horen, maar trok het daarna weer in. En de Afghanen voelen zich in de steek gelaten. Kortom, er is eigenlijk niemand blij met deze Staatssecretaris. Wat zij zei, was kwaadaardig. Het was niet goed en dat had zij na 24 uur door. Maar zij heeft het niet teruggenomen.

Voorzitter. Die Afghanen hebben Nederland geholpen. Zij waren van belang en verdienen het om steun te krijgen. Het debat daarover is reeds gevoerd. Maar er zit een groter patroon achter de opmerkingen van deze Staatssecretaris. Want het zijn de VVD-bewindspersonen die altijd op deze manier spreken over asielzoekers, over anderen. Zijlstra, die ooit heel geniepzig suggereerde dat asielzoekers hiernaartoe kwamen voor ooglidcorrecties en borstvergrotingen. Mevrouw Becker, een vorige woordvoerder, die het had over «gespuis». En de huidige Staatssecretaris, die zich nota bene nog vlak voor de val van Kabul sterk maakte voor het terugsturen van Afghaanse vluchtelingen, doet deze bizarre uitspraken. Zelfs na het vertrek van haar collega's is deze Staatssecretaris overtuigd

van het inhumane, illegale beleid, waar de VVD inmiddels haar ultra-rechtse stempel op heeft gedrukt.

Voorzitter. We komen steeds dichterbij de afgrond. Een op de zes Afghanen is ontheemd dan wel vluchteling in het buitenland. Iran en Pakistan hebben 2,8 miljoen Afghanen opgevangen. Zij nemen hun verantwoordelijkheid en het wordt tijd dat Nederland dat ook eerlijk doet. Voorzitter. De woorden «opvang in de regio» blijven door de muren van deze Kamer galmen en zijn een soort toverwoorden om elke keer maar geen verantwoordelijkheid te hoeven nemen. Ze spreken over opvang van vluchtelingen «ergens» in die regio. Niemand weet waar dat precies ligt, maar het is heel makkelijk praten: hij ligt «daar ergens», die regio. Het is de afleidingsmanoeuvre geïntroduceerd door de beruchte Hans Janmaat. Toen hij dat destijds zei, werd hij hier met de grond gelijk gemaakt. Maar tegenwoordig krijg je applaus voor dit soort termen.

Ik wil de Staatssecretaris vragen om die obsessie met opvang in de regio echt los te laten. Bijna 98% van de vluchtelingen wordt in de regio opgevangen. Laten we Nederland niet medeschuldig maken aan de dood van duizenden Afghanen. Neem je verantwoordelijkheid.

De voorzitter:

U heeft nog een halve minuut.

De heer Azarkan (DENK):

Ja, voorzitter.

Het is ongebruikelijk dat de VVD racisme, xenofobie, zo publiekelijk zichtbaar maakt. Normaliter doen zij dat wat verstoepd. Dus toen de Staatssecretaris betrappt werd, dacht zij: weet u, de mensen om mij heen zeiden dat ik het niet moest doen, maar ja, ik doe het toch, want, ach, ik behoor tot de club van de 70-plussers en dat kan wel.

Voorzitter. Ik heb eerder gezegd, al in een vorig debat met deze Staatssecretaris, dat ik weet dat ze graag met pensioen wilde. Nou, dat was drie keer goed geweest. Dat was goed geweest voor haar, goed geweest voor het land en goed geweest voor de Afghanen.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dan is het woord aan mevrouw Kuik van het CDA.

Mevrouw Kuik (CDA):

Voorzitter. Toen ik vanochtend wakker werd, zag ik de koppen alweer in de kranten staan over het interview dat de Staatssecretaris heeft gegeven. Laat ik eerlijk zijn: ik vond het ook een dom interview. Het was een beetje borrelpraat. De Staatssecretaris heeft haar excuses aangeboden, maar kan zij begrijpen dat haar spreken over een «braindrain» weinig empathisch is overgekomen?

De voorzitter:

De heer Markuszower heeft een vraag.

De heer Markuszower (PVV):

Kan mevrouw Kuik van het CDA uitweiden over wat zij nou precies dom vond? En, eigenlijk dezelfde vraag die ik net aan de VVD stelde: waarom zou de berekening niet kloppen?

Mevrouw Kuik (CDA):

Dat wil ik wel uitleggen. Ik vraag mij overigens af wie hier durft te betwisten dat wij hier niet heel Afghanistan of heel Afrika moeten opvangen. Volgens mij betwist niemand dat. Daarom zullen we ook moeten kijken naar opvang in de regio. Maar om te spreken over een «braindrain» in Afghanistan is wel redelijk tactloos op een moment dat

dat land in vuur staat. De situatie in Afghanistan is gewoon zorgwekkend, dat kan de heer Markuszower toch met mij eens zijn, mag ik aannemen.

De heer **Markuszower** (PVV):

Mevrouw Kuik gebruikt nu het woord «tactloos». Dat is toch wel een ander woord dan «dom». Kan mevrouw Kuik uitleggen wat er nou precies dóm was aan dat interview? Ik heb niks doms gelezen; «tactloos» is weer een ander woord. Maar soms is tactloos juist het beste wat je kan zijn. Wat was er nou precies zo dom aan dat interview?

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Wat ik tactloos vind, is dat je het over een situatie hebt waarin mensen heel erg in nood zitten en dan zegt dat er sprake is van een braindrain. Je zegt dus dat de brains uit Afghanistan gaan, terwijl wij er ons nu zorgen over maken dat er mensen in nood zitten, dat er bijna sprake is van hongersnood, dat mensen geen zorg krijgen. Ik vind dat vrij tactloos. Nou goed, wij zullen het hier niet over eens worden, denk ik.

Voorzitter. De situatie in Afghanistan is natuurlijk zeer zorgwekkend. De EU heeft tot nu toe bescherming gegeven aan 22.000 Afghanen die behoefte hadden aan internationale bescherming. Dat is een belangrijk signaal van internationale solidariteit. De helft van de Afghanen is afhankelijk van humanitaire hulp. Zoals ik al zei, is er een enorm risico op hongersnood. De EU stuurt humanitaire hulp, maar is er een scherp beeld van wat er nodig is? Er is namelijk behoefte aan voedsel en geld, en het zou toprioriteit moeten zijn om een humanitaire ramp te voorkomen. Het CDA vraagt de Staatssecretaris wat de prioriteiten van Nederland zijn ten aanzien van het EU-actieplan en welke rol Nederland zelf gaat vervullen. Daarmee haak ik ook aan bij het interview, want daarin staat vooral wat we als Nederland allemaal niet kunnen, maar wat kunnen we als Nederland wél doen?

Klopt het dat we tot op heden geen verhoogde migratiebewegingen uit Afghanistan hebben gezien, maar wel zelfs bewegingen terug naar Afghanistan? De situatie kan natuurlijk zomaar omslaan. Daarbij is heel erg van belang dat we ons voorbereiden om een humanitaire ramp in Afghanistan te voorkomen.

Voorzitter. Ik wil even stilstaan bij het migratiepact en het mogelijk opsplitsen van onderdelen, zodat wij niet ...

De **voorzitter**:

Moment, excuus. Er is een interruptie van mevrouw Piri op het vorige punt.

Mevrouw **Piri** (PvdA):

Voordat mevrouw Kuik overgaat op het migratiepact, toch nog een vraag over Afghanistan. Staat het CDA nog steeds achter de motie-Belhaj, waarbij we samen met haar collega Boswijk maandenlang zij aan zij hebben gestaan betreffende de evacuatie van mensen die voor ons hebben gewerkt? Het CDA heeft voor die motie gestemd. Staat u daar nog steeds achter?

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Ik heb geen andere woordvoering dan mijn collega Boswijk. Wat dat betreft zitten wij op één lijn. Het debat over de mensen die nog achter zijn gebleven en die zwart-op-wit hebben gekregen dat zij geholpen worden, zult u volgende week ook voeren met de heer Boswijk.

Mevrouw **Piri** (PvdA):

Ik vraag dit omdat het voor heel veel mensen momenteel niet mogelijk is om aan documenten te komen. Vandaar ook zojuist mijn vraag aan de Staatssecretaris. Voor de uitvoering van de motie-Belhaj is het dus

noodzakelijk dat Nederland bereid is om humanitaire visa, noodvisa, laissez-passers te verschaffen. Is het CDA het ermee eens dat we dat ook mogelijk moeten maken?

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Dat laat ik toch echt bij het debat dat volgende week wordt gevoerd. We hebben nu een debat over de JBZ-Raad. Daar gaat het ook over de rol die Europa daarin kan spelen.

De **voorzitter**:

U wilt uw tweede interruptie nu doen?

Mevrouw **Piri** (PvdA):

Ja, sorry, voorzitter. Het is heel raar om volgende week in een debat met de Ministers van Defensie en Buitenlandse Zaken een vraag te stellen over het verschaffen van noodvisa, humanitaire paspoorten en laissez-passers, want dat is iets waar juist deze Staatssecretaris over gaat. Daarom nogmaals mijn vraag. Als u er nog steeds achter staat dat de motie-Belhaj moet worden uitgevoerd, vindt u dan ook dat alles in het werk moet worden gesteld door deze Staatssecretaris om noodpaspoorten et cetera af te geven?

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Dan herhaal ik het antwoord dat ik net heb gegeven. Volgens mij is deze Staatssecretaris volgende week gewoon aanwezig bij dat debat. De drie ministeries zullen ook gewoon moeten samenwerken om de mensen die in nood verkeren en op onze hulp mogen rekenen, zo goed mogelijk te helpen.

Voorzitter. Ik wil even stilstaan bij het migratiepact. Het mogelijk opsplitsen van onderdelen zodat we niet met een pakketbenadering de boel aanvliegen, vindt het CDA belangrijk. Het tempo is van belang, want het gaat nu heel erg traag. Het opsplitsen van bepaalde punten kan helpen; wat ons betreft is onder meer het mogelijk maken van prescreening belangrijk. Daar wordt nu ook op aangestuurd, want het duurt veel te lang totdat we echt stappen kunnen zetten. Kan de Staatssecretaris aangeven wat zij hier verder op kan doen om in ieder geval stappen te zetten in de zaken waarover we het met elkaar eens kunnen zijn in Europa?

De **voorzitter**:

Mevrouw Ellemeet heeft ook een vraag.

Mevrouw **Ellemeet** (GroenLinks):

Ik moest heel even het antwoord van mevrouw Kuik op de vraag van mevrouw Piri op mij laten inwerken. Formeel gezien heeft mevrouw Kuik misschien gelijk: volgende week is er een debat en daarin kan dit ook aan de orde komen. Maar iedere dag telt voor deze mensen. Iedere dag telt. Als iemand zich daarvan bewust is, is dat de heer Boswijk wel, collega van mevrouw Kuik, die zich daarvoor heeft ingezet. Dat is ook de reden dat ik erom vroeg en dat mevrouw Piri erom vroeg in dit debat. Als de Staatssecretaris nou toch op korte termijn daarop kan handelen zoals andere landen dat ook doen – denk aan Frankrijk, dat die visa al verstrekt – kan dat letterlijk het verschil zijn tussen leven en dood voor de mensen in Afghanistan. Dit klinkt dramatisch, maar het is helaas de harde werkelijkheid. Ik geef dit in overweging en vraag mevrouw Kuik of zij toch antwoord wil geven op de vraag.

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Je kunt het drie keer proberen, natuurlijk. Natuurlijk zitten mensen in nood. Dat wij het debat niet nu hebben maar volgende week, betekent

echter niet dat er niets gebeurt op de ministeries. Ik ga ervan uit, en ik hoop dat de Staatssecretaris kan bevestigen, dat er kneiterhard wordt gewerkt om de mensen die onze hulp verdienen, te helpen uit dat land te komen. Daar zult u volgende week een debat over voeren met mijn collega Boswijk.

Mevrouw **Ellemeet** (GroenLinks):

Als dat het geval was geweest, als wij van alle betrokken organisaties hadden begrepen dat het goed loopt, dat die visa verstrekt worden net zoals dat door andere landen gebeurt, dan had ik dit punt hier niet opgebracht en een aantal andere collega's ook niet, denk ik. Het schrijnende is juist dat dit niet het geval is. Het is dus wél belangrijk dat wij hier nu duidelijkheid over krijgen van de Staatssecretaris. Het is dus ook in dit debat belangrijk, want wij zitten hier nu met de Staatssecretaris, dat als wij er onvoldoende duidelijkheid over krijgen, wij als Kamer daar een uitspraak over afdwingen.

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Maar dan wordt er toch gerommeld in een debat dat we volgende week zouden hebben. Ik vind het prima als de Staatssecretaris nu op dit punt wil reageren, maar dan speel ik de vraag door aan de Staatssecretaris hoe de stand van zaken is betreffende de uitvoering. Maar het lijkt mij logischer als dit volgende week aan de orde komt. We hebben nu een debat over de JBZ-Raad, waarin ook de situatie van Afghanistan op de agenda staat. Ik heb de punten aangegeven waarover wij als CDA zorgen hebben en waarbij wij prioriteiten stellen.

Voorzitter. Ik was bezig met het migratiepact.

De **voorzitter**:

Dat klopt. Maar toch heeft meneer Azarkan nog een vraag aan u.

De heer **Azarkan** (DENK):

Ik vind het een beetje wegduiken van mevrouw Kuik en dat doet geen recht aan dit onderwerp. Als u zegt ervan uit te gaan dat de Staatssecretaris «kneiterhard» werkt, en de collega's vragen u of dit ook betekent dat u de Staatssecretaris vraagt ruimhartig te zijn met het verstrekken van noodpaspoorten, laissez-passers et cetera, is dat het dan? Of zegt mevrouw Kuik: nee, ik blijf een beetje op de vlakte? Ik wil gewoon hom of kuit horen; zegt mevrouw Kuik tegen de Staatssecretaris «ga aan de slag, wacht niet een week» of doet ze net alsof ze het heel belangrijk vindt, maar wil ze er eigenlijk niet over oordelen?

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Ik vind dit een beetje flauw. Ik heb aangegeven dat wij het belangrijk vinden dat er alles aan wordt gedaan om de mensen te helpen die op onze hulp mogen rekenen, waar ook debatten over gevoerd zijn. Daar wordt volgende week een debat over gevoerd met de Ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie en met de Staatssecretaris. Ik vraag de Staatssecretaris wat de stand van zaken nu is. Kan ze daar al een toelichting op geven? Wat wordt er nu gedaan om die mensen zo goed mogelijk te helpen en hierheen te halen? Dat is wat ik hier nu over kan zeggen, omdat ik de stand van zaken daarvan niet ken. Ik heb de brief daarover ook niet gekregen. Dat debat is niet voor niets verplaatst, omdat wij nog een brief daarover zouden krijgen. Ik wil ook graag het debat voeren op basis van de informatie die ik heb, maar de basisvoorwaarde die ik aangeef, is dat wij er alles aan moeten doen om mensen die in nood zijn, waarvan wij hebben gezegd dat wij ze zullen helpen, hier in Nederland te krijgen en in veiligheid te krijgen.

De voorzitter:

Een laatste vraag van meneer Azarkan.

De heer Azarkan (DENK):

Een buitengewoon lang antwoord en nog steeds niet helder. Dit gaat niet om flauw of niet; dit gaat om mensenlevens. Volgens mij heeft de Kamer hier tegen de Staatssecretaris gezegd: «Doe er alles aan. Verstrek die noodpaspoorten, verstrek die laissez-passers. Zorg dat je die mensen helpt, want we zijn het ze verplicht.» Dat is een wens van de Kamer. Nu blijkt uit informatie dat dat niet gebeurt. Nu zeggen we hier met elkaar: vindt het CDA ook dat de Staatssecretaris dat als de wiedeweerga wel moet doen? Het antwoord daarop blijft gewoon weg, ook als we het zes keer vragen. Ik wil van mevrouw Kuik weten of zij die aangenomen motie deelt die zegt «stel alles in het werk». Zegt ze dat vandaag ook? Zegt ze tegen deze Staatssecretaris: help die mensen, doe wat nodig is?

Mevrouw Kuik (CDA):

Mijn antwoord is duidelijk. We zullen er alles aan moeten doen om die mensen die onze hulp verdienen hier in veiligheid te brengen. Wat daar volgende week aan informatie bij komt, laat ik aan mijn collega Boswijk. Ons commitment is er zeker om de mensen die op onze hulp mogen rekenen veilig in Nederland te krijgen.

De voorzitter:

U hebt nog 40 seconden om uw betoog af te ronden.

Mevrouw Kuik (CDA):

Ik had het punt van het migratiepact benoemd. Ik sluit me aan bij het punt dat gemaakt is door mijn collega van de VVD om samen op te trekken met Frankrijk, als het gaat om de visamaatregelen tegen Marokko en Tunesië. Voorzitter, tot slot. Het risico op hernieuwd terrorisme is ook hoog. Ik vraag de Staatssecretaris of ze daarop kan ingaan. De VS hebben al veel Afghanen geholpen. Veel Afghanen zijn nu nog in Europese lidstaten. Ik heb begrepen dat de VS alleen de mensen willen opnemen die volgens het veiligheidsregime bij hen passen. Dat zou betekenen dat terroristen, mensen die gevaarlijk zijn, in Europa zouden blijven. Ik vind dat verontwaardig. Graag een reactie daarop van de Staatssecretaris.

De voorzitter:

Dan geef ik het woord aan de heer Bisschop van de SGP-fractie.

De heer Bisschop (SGP):

Voorzitter, dank u zeer. Het beeld dat zich aan mijn fractie opdringt als we ons hiermee bezighouden, is een beeld van stilstand omdat er geen of weinig vorderingen worden gemaakt als het gaat over het migratiebeleid. We weten allemaal dat stilstand feitelijk achteruitgang is. Binnen de eigen landsgrenzen gebeurt er te weinig. Code rood dreigt inmiddels. Het rapport Grenzeloze verzorgingsstaat dat een paar maanden geleden is verschenen, toont nog eens kraakhelder aan dat ons land onder druk komt te staan door de eindeloze migratie. Ook onze Staatssecretaris heeft hierover haar zorgen, zo bleek afgelopen zaterdag. Ik sluit met de volgende vraag aan bij een aantal collega's. Wat gaat de Staatssecretaris nu concreet doen?

We zien in EU-verband eenzelfde soort stilstand, stilstaand water, tenminste op dit dossier. Al jaren wordt er gesproken over deals met landen in de regio, maar die komen maar niet van de grond. Zeker nu de druk op de Europese grenzen opnieuw toeneemt, is actie geboden. Wat betekent namelijk de toename van illegale migranten naar Europa voor ons land? Hoeveel mensen kloppen er nu en in de toekomst aan bij ons aan de deur?

Een concrete vraag: wat doet de Staatssecretaris om de toestroom van illegale migranten naar Nederland te voorkomen? Ik heb het dus niet over vluchtelingen. Dat is voor ons nadrukkelijk een ruimhartiger en ander hoofdstuk.

De **voorzitter**:

De heer Ceder heeft een vraag aan u.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Ik stel ook aan u de vraag die ik aan de PVV stel. U wilt voorkomen dat er een ongebreidelde stroom is. Dat kan je volgens mij alleen oplossen door aan de buitengrenzen van de Europese Unie afspraken te maken met de Europese landen over een aantal dat we opnemen. Dan is het controleerbaar, dan heb je een aantal en dan is het heel specifiek. Ik vroeg mij af of u ook daarvoor bent. Volgens mij ondervangen we daarmee het ongemak dat u ervaart dat u eigenlijk niet weet waar Nederland tegen aankijkt. Bent u voorstander dat Nederland daarin de regie neemt met een aantal landen om in Europees verband te gaan pleiten voor quota en het opnemen van een x-aantal mensen?

De heer **Bisschop** (SGP):

Dit punt zou ik anders straks nog eventjes genoemd hebben. De SGP is op zichzelf niet tegen een quotum dat je kunt afspreken. Alleen is dat maar één instrument dat je kunt gebruiken. Er is veel en veel meer nodig, ook om de buitengrenzen te bewaken. Dus om nu de hoop te stellen op een quotum omdat we het dan beheersbaar hebben gemaakt? Nee, dan heb je nog niks beheersbaar gemaakt, want de aantallen houden zich niet per definitie aan de afspraken die we in Europees verband maken over quota. Er is dus veel meer nodig.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Ik heb het niet per se over Nederlandse quota. Ik heb het over de noodzaak van Europese samenwerking. Erkent u die? De Staatssecretaris gaat de komende dagen met de Europese collega's praten. Dit zou een stap kunnen zijn naar Europese samenwerking, indien u erkent dat dat nodig is om ook de nationale vraagstukken te behappen. Ik vraag me af of u dat erkent en de Staatssecretaris zou steunen als het gaat om Europese samenwerking, onder andere om de regie te nemen om daarin een vestigingsbeleid vast te stellen.

De heer **Bisschop** (SGP):

Dank voor deze vraag. Dan pak ik gelijk het slot van mijn spreektekst erbij. Als wij het over migratiebeleid hebben, moeten we het niet alleen over vestigingsbeleid hebben. Wij moeten het ook over grensbewaking hebben, en daarover moeten afspraken worden gemaakt. We moeten inderdaad doen wat we kunnen. Dan helpt het niet als blijkt dat Frontex het bestrijden van irreguliere migratie en grensoverschrijdende criminaliteit onvoldoende ondersteunt en als de Europese Rekenkamer moet constateren dat de EU weinig resultaat boekt bij herkomstlanden. Daar koppel ik alvast de volgende vraag aan, allemaal nog in deze interruptie met dank aan collega Ceder. Hoe gaat de Staatssecretaris ervoor zorgen dat dit echt snel gaat verbeteren? Zolang ik dit dossier behartig, praten wij over herkomstlanden waarmee afspraken gemaakt moeten worden. De Staatssecretaris heeft zich weleens optimistisch uitgelaten, maar het gebeurt gewoon niet terwijl andere landen er blijkbaar wel in slagen. Dit lijkt me typisch een punt waarop Europese landen, leden van de Europese Unie één lijn moeten trekken tegenover die andere landen en duidelijk moeten maken: we laten niet met ons sollen. Dat is wat er op dit moment gebeurt. Er wordt gesold.

Voorzitter. Als u het goedvindt, dan vervolg ik mijn betoog.

De voorzitter:

Ik had eigenlijk de indruk dat u daar al mee bezig was, maar gaat u inderdaad vooral verder.

De heer Bisschop (SGP):

Ja, dat had ik listig gecamoufleerd, hè?

Voorzitter. Mijn laatste vraag voordat ik geïnterrumpeerd werd, was: wat doet de Staatssecretaris om de toestroom van illegale migranten naar Nederland te voorkomen? Hoe houden we zicht op de gevolgen van de instroom op onze financiën, op de verzorgingsstaat, op demografie, op de woningmarkt enzovoorts, enzovoorts? En nog belangrijker: ik zou weleens met de Staatssecretaris – dat hoeft niet nu verder – van gedachten willen wisselen over waar voor ons nu echt de grens ligt. Dan kom je op quota, maar wel als instrument tot beheersing.

Voorzitter. Tot slot nog een klein puntje over Afghanistan. Nou ja, ik hoor het mezelf zeggen. Het is natuurlijk geen klein puntje. Het is een drama, het is een verschrikking. De SGP heeft altijd benadrukt dat mensen die op de vlucht zijn, allereerst in de regio van herkomst veilig moeten worden opgevangen en dat we daarnaast een verantwoordelijkheid hebben om ook als land een aandeel daarin te leveren. Daarom is het goed dat in het conceptactieplan van de Europese Commissie het overbrengen van uitgeprocedeerde Afghanen naar andere landen is opgenomen. Concrete vraag: aan welke landen moeten we dan denken? Zijn daar afspraken over te maken en zijn die inmiddels gemaakt?

Voorzitter, ik dank u zeer.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Podt van D66.

Mevrouw Podt (D66):

Dank u wel, voorzitter. Dit is mijn eerste debat als Tweede Kamerlid namens D66. Ik vind het geweldig dat ik dit mag doen, zeker ook op deze ingewikkelde maar belangrijke portefeuille. Ik vind namens D66 dat ons asielbeleid effectief, eerlijk en menselijk moet zijn. Ik zal daar iedere dag mijn uiterste best voor doen.

Voorzitter. Ook ik begin met Afghanistan. «Het bizarre interview in het AD vandaag van Ankie Broekers op me in laten werken. Heb maar één woord voor haar uitspraken: afschuwelijk.» Dat was de reactie van mijn collega Salima Belhaj. Ik kan het niet duidelijker zeggen. Het enige positieve aan het interview was dat de woorden na 24 uur alweer werden ingetrokken, maar het levert wel heel veel vragen op. Kan de Staatssecretaris bevestigen dat dit haar eigen opinie was, maar niet het kabinetsbeleid of de mening van haar ministerie? Waarop baseert zij haar rekensom van 100.000 mensen die zogenaamd hierheen zouden komen? Is zij het met D66 eens dat het draagvlak voor migratie niet gebaat is bij goochelen met cijfers en al helemaal niet door bewindspersonen? Wie bedoelt ze als ze het heeft over «een braindrain»? Vrouwen die op een universiteit hebben gestudeerd en daar nu niet meer heen mogen? Of de bedreigde Minister van Vrouwenzaken van de gevallen Afgaanse regering? Heeft de Staatssecretaris maandag de uitspraken van haar collega van Buitenlandse Zaken gehoord waarin hij stelde dat Afghanistan grotendeels onveilig is? Wat voor invloed heeft dit op het nieuwe landenbeleid voor Afghanistan? Wanneer komt het ambtsbericht, dat in september was toegezegd? Is de Staatssecretaris het met D66 eens dat het onwenselijk is om Afgaanse asielzoekers in Nederland onnodig lang te laten wachten en dat het eindeloos verlengen van een moratorium onwenselijk is? En wat doen andere lidstaten op dit punt?

De voorzitter:

Een vraag aan u van Jasper van Dijk van de SP.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Welkom aan mevrouw Podt in deze commissie. Ik moet zeggen dat ze in een heftig debat terechtkomt. Ik wil haar vragen wat zij vindt van het optreden van deze Staatssecretaris. Ze noemde al de tweet van haar collega Belhaj: «afschuwelijk». Dat is heldere taal. Haar eigen Minister is afgetreden vanwege dit debat, vanwege het niet goed uitvoeren van de motie-Belhaj, en deze Staatssecretaris presteert het om in een interview in de krant opnieuw te zeggen: «We gaan die motie niet zo uitvoeren. Als dat leidt tot 100.000 mensen, gaan we dat niet zo doen.» Dat heeft zij daarna «een hypothetische rekensom» genoemd, maar ze heeft het niet teruggenomen. Als het 100.000 mensen zijn – als dat uit de motie van uw partijgenoot voortkomt – dan moet ze dat toch uitvoeren? Bent u dat met mij eens of niet?

Mevrouw **Podt** (D66):

Ja, dat ben ik met de heer Van Dijk eens. Ik kon het niet beter zeggen dan mijn collega Salima: «bizar, afschuwelijk». Dat was de kwalificatie. Daar heb ik echt niks aan toe te voegen. Ik snap dan ook uw vragen. Volgens mij heb ik een heleboel soortgelijke vragen gesteld. Ik verwacht dan ook dat de Staatssecretaris daar duidelijk en stevig op gaat antwoorden. Wat ons betreft gaat het uiteindelijk niet om dat interview of om nogal magere excuses. Het gaat D66 erom dat het kabinetsbeleid wordt uitgevoerd. Dat gaat dus over die motie-Belhaj. Daar zet ik mij voor in, daar zet mijn collega zich voor in en daar rekenen we haar op af.

De **voorzitter**:

De heer Van Dijk, voor de tweede maal.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Het is terecht dat mevrouw Podt dit zo zegt, want dit staat wel ter discussie. De motie-Belhaj zegt: de mensen die gewerkt hebben voor de Nederlandse missie, moeten in veiligheid gebracht worden. Dat is de essentie van de motie-Belhaj. Daar wordt nu achter de schermen aan gemorreld. De vraag is of D66 nog achter de letter en de geest van zijn eigen motie staat: de mensen die gewerkt hebben voor de Nederlandse missie, moeten in veiligheid gebracht worden. Staat u daarachter of niet?

Mevrouw **Podt** (D66):

Ja.

De **voorzitter**:

De laatste vraag van mevrouw Piri. We hebben drie vragen genoteerd; dit is de laatste vraag.

Mevrouw **Piri** (PvdA):

Ja, één vraag. Ook ik heet mevrouw Podt natuurlijk welkom. Ik ben het helemaal eens met uw inleiding over Afghanistan en ik ging er natuurlijk ook van uit dat de fractie die de motie heeft ingediend, nog steeds vindt dat het kabinet de motie naar letter en geest moet uitvoeren. Mijn vraag is dan ook de volgende. Als wij met een motie komen waarin staat dat op dit moment alles zou moeten worden gedaan om humanitaire visa, noodvisa et cetera te verlenen, kunnen we dan rekenen op de steun van de D66-fractie?

Mevrouw **Podt** (D66):

Ik ga iedere motie natuurlijk bekijken en op haar merites beoordelen, maar volgens mij is de motie-Belhaj heel duidelijk. We moeten er gewoon alles aan doen om die mensen hierheen te krijgen. Ik ben dus heel benieuwd wat de Staatssecretaris daarop gaat zeggen.

De voorzitter:
Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw Podt (D66):

Dan moet ik wel even kijken waar ik was gebleven. Ik heb het volgens mij net in de interruptie al even gezegd: ik ben niet zo geïnteresseerd in de magere excuses van de Staatssecretaris, maar in het door het kabinet naar letter en geest uitvoeren van de motie-Belhaj; kijk, daar zijn we weer. Dus daar ook graag een bevestiging van.

Tot slot nog, wat Afghanistan betreft. Het viel mij dat er in het EU-actieplan heel veel focus op de regio ligt. We weten dat 90% van de vluchtelingen al in de regio wordt opgevangen. Dat is bovendien een politiek instabiele regio. Hoe wordt er gezorgd voor een balans waar de EU ook haar verantwoordelijkheid in neemt? En kan de Staatssecretaris toelichten wat haar inzet zal zijn bij het High-Level Forum over Afghanistan op 7 oktober?

Voorzitter, dan Libië. Er zijn vanuit de VN zorgelijke berichten over de Libische autoriteiten, die migranten met geweld oppakken en vastzetten in detentiecentra die allang dicht hadden moeten zijn vanwege de onmenselijke situatie daar. Hoe staat het met het sluiten daarvan?

Voorzitter, tot slot de situatie aan de grenzen van Belarus, Polen en Litouwen, waar inmiddels vijf doden zijn gevallen. D66 vindt het verschrikkelijk dat mensen nu worden ingezet als geopolitiek drukmiddel. Wat D66 betreft moeten EU-lidstaten asielzoekers toelaten, zodat zij hun recht om asiel aan te vragen, kunnen uitoefenen, en ngo's en pers tot het gebied toelaten. Is de Staatssecretaris dit met D66 eens en wil zij dit opbrengen bij haar Poolse en overige collega's?

Ten slotte sluit ik mij graag aan bij de vragen van de heer Van Dijk over de opvang in Griekenland.

De voorzitter:
Dank u wel. Er is nog een interruptie van de heer Van Meijeren.

De heer Van Meijeren (FVD):

Ik hoorde mevrouw Podt zojuist zeggen dat die motie van mevrouw Belhaj moet worden uitgevoerd, ook als dat ertoe leidt dat er 100.000 Afghanen naar Nederland komen. Mijn vraag is waar deze mensen zouden moeten gaan wonen als het aan D66 ligt.

Mevrouw Podt (D66):

Volgens mij was mijn eerste vraag aan de Staatssecretaris hoe zij bij deze cijfers komt, want wij denken dat die 100.000 een grote overdrijving is.

De heer Van Meijeren (FVD):

Dat heb ik u inderdaad horen zeggen, maar dat neemt niet weg dat u de vraag van de heer Van Dijk – als het er straks daadwerkelijk 100.000 blijken te zijn, dus als die berekening van de Staatssecretaris klopt, vindt u dan dat Nederland die 100.000 Afghanen moet opvangen? – hebt beantwoord met een volmondig ja. Ik wijs er graag op dat we op dit moment al een woningtekort hebben van 300.000 woningen. De asielzoekerscentra puilen nu al uit. Er zijn nu al asielzoekers die moeten worden opgevangen in tentenkampen, hotels et cetera. Dus waar wilt u dat deze mensen gaan wonen?

Mevrouw Podt (D66):

Volgens mij staat ook daarover nog een debat op de rol. Volgens mij hebben we het vandaag over de EU. Ik kan er kort over zijn: ik denk dat het belangrijk is om te onderstrepen dat we in eerste instantie een woningcrisis hebben en niet een vluchtelingencrisis. Natuurlijk moeten we er heel erg veel meer woningen bij bouwen. We moeten ook absoluut iets doen

aan de opvang van mensen die hierheen komen, maar dat is wel de volgorde.

De **voorzitter**:

Uw laatste interruptie, meneer Van Meijeren.

De heer **Van Meijeren** (FVD):

Tot slot constateer ik dus dat mevrouw Podt wil dat eerst de woningcrisis wordt opgelost voordat wij nog nieuwe asielzoekers toelaten waar op dit moment geen woning voor is. Dat vind ik in ieder geval een geruststellende gedachte. Dank u wel.

Mevrouw **Podt** (D66):

Volgens mij waren dat niet mijn woorden.

De **voorzitter**:

De heer Ceder van de ChristenUnie.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Er is een hoop te bespreken ten aanzien van asiel en migratie, vooral omdat de Staatssecretaris de komende dagen met haar collega's het een en ander gaat bespreken. Ik hoop dat zij samen stappen kunnen zetten in een humaan asielbeleid dat werkt, waarbij we enerzijds opvang bieden aan degenen die vluchten voor conflict en oorlog, maar waarbij we anderzijds irreguliere migratie kunnen tegengaan. Want ik geloof dat Europa een verplichting heeft om iets van die wereldwijde last te dragen. Laten we niet vergeten dat, zoals mijn collega aangaf, al 95% tot 90% van alle vluchtelingen op aarde al in de eigen regio wordt opgevangen en dat wat van Europa, waaronder Nederland, gevraagd wordt, ondanks alle spanningen op de woningmarkt en andere punten wel een eerlijk uitgangspunt is.

Daarbij wil ik nog even aanhaken op wat de PVV net aangaf, namelijk dat alle asielzoekers ziektes met zich zouden meedragen en onze vrouwen zouden verkrachten. Ik zou de PVV toch ook willen vragen om op de volgende vraag te reflecteren. Hoe zou u zelf behandeld willen worden in een dergelijke noodsituatie, zoals die van jezidi's, Pakistaanse christenen, kopten en Afghaanse tolken? Als we onszelf de vraag zouden durven stellen hoe wij zelf in zo'n moeilijke en ingewikkelde oorlogssituatie behandeld zouden willen worden, denk ik dat we ook wat stappen kunnen maken in het asieldebat, ook vandaag.

Voorzitter. Er is een hoop te bespreken. Ik heb een aantal punten.

Allereerst Afghanistan. Er zijn een hoop vragen gesteld. Ik wacht deze af, maar ik wil er wat aan toevoegen. Hebben de algemene opvattingen van de Staatssecretaris over braindrains en zorgen over dat er een grote stroom naar Nederland komt, de afgelopen weken of maanden enigszins een rol gespeeld in het gegeven dat de motie-Belhaj en ook de uitwerking daarvan tot op heden nog niet volledig zijn uitgevoerd? Daar hoor ik graag een reflectie van de Staatssecretaris over. Zij heeft namelijk gezegd dat dit meer algemene opvattingen waren, maar ik vraag mij toch af in hoeverre dit in het beleid heeft doorgewerkt. En ik vraag haar om daarop te reflecteren. Is het nog steeds de intentie van de Staatssecretaris om de motie van Belhaj en de brief van 18 augustus 2021 naar geest en letter uit te voeren, zoals het kabinet eerder heeft aangegeven? En welke vormen van samenwerking ziet zij hierbij met andere Europese landen? Ik hoop dat zij kan aangeven welke toezeggingen zij de komende dagen van andere Europese collega's hoopt te krijgen als het gaat om het afwickelen van de brief van 18 augustus 2021, die zij zelf met haar collega's heeft ondertekend.

Dan heeft het Sloveense voorzitterschap voorgesteld ...

De **voorzitter**:

De heer Van Dijk van de SP heeft een vraag.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

De heer Ceder vraagt of de Staatssecretaris de motie-Belhaj gaat uitvoeren. Eigenlijk heeft ze daar afgelopen weekend antwoord op gegeven. Dat antwoord was: nee, dat gaan we niet doen als er bepaalde aantallen uit komen. Nu heeft de ChristenUnie eerder al twee moties van afkeuring gesteund om het beleid van mevrouw Kaag en mevrouw Bijleveld af te keuren, waarop zij zijn afgetreden. Wat vindt de heer Ceder er eigenlijk van dat mevrouw Broekers hier nog zit in het kabinet?

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Zoals ik heb aangegeven, is het belangrijk dat wij de Afghanen helpen die de Nederlandse missie geholpen hebben. Dat is ook het uitgangspunt geweest de afgelopen maanden. Wij hebben daar zij aan zij aan gewerkt. We hebben volgende week een debat, waarvoor een flink aantal Kamer-vragen is ingediend, ook van mijn kant. Want ik wil duidelijkheid over hoe het nog steeds kan dat die brief van 18 augustus 2021 – ik heb hem hier voor me – nog niet is uitgevoerd, ondanks dat er gezegd is dat deze naar geest en letter uitgevoerd zou worden. Ik ben ook iemand die heel graag de beantwoordingen afwacht. Ik wil hoor en wederhoor. De Staatssecretaris heeft afgelopen weekend haar woorden teruggenomen. Ik zie u al wuiven, maar dat heeft ze in zekere zin gedaan. Ze heeft daar wel een verklaring over gegeven en ik wil haar wel de ruimte geven om daar verder op te reflecteren, ook in het licht van de belangrijke vraag die ik stelde: in hoeverre hebben die algemene opvattingen de afgelopen weken een rol gespeeld in het dossier? Daar hoop ik gewoon een antwoord op te krijgen. Ik hoop u daarmee voldoende te hebben geïnformeerd.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Dat kan, maar ik vind het wel frappant, want een paar weken geleden wist de ChristenUnie al zeker dat het beleid van de regering moest worden afgekeurd. Daarom heeft ze twee moties van de Kamer gesteund om twee Ministers effectief weg te sturen. De derde bewindspersoon die hier net zo bij betrokken is en een hoofdrol heeft als het gaat om de toelating van vluchtelingen, waar u zeer mee begaan bent, die is doodleuk blijven zitten. Ze zegt: een motie van afkeuring is een gele kaart, dan mag je gewoon blijven. Vervolgens doet ze daar een interview bovenop waarin ze de Kamer eigenlijk letterlijk in het gezicht slaat, en zegt: we gaan het ook helemaal niet doen als er zoveel mensen uit komen. En nu bent u heel vriendelijk en zegt u: we gaan het allemaal nog afwachten wat eruit komt. Ik vind dat wel een opmerkelijke opstelling. Zo vriendelijk tegen mevrouw Broekers en zo hard tegen mevrouw Kaag en mevrouw Bijleveld. Begrijpt u dat?

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Nou, ik zou mijn opstelling niet per se als vriendelijk willen omschrijven, maar wel als zorgvuldig. Het kabinet heeft verantwoordelijkheid genomen. U heeft toen ook een motie ingediend en mevrouw Piri ook. Die afweging hebben wij gemaakt. En het kabinet heeft daar verantwoordelijkheid voor genomen. De prioriteit is nu de motie, of in ieder geval dat we de Afghaanse mensen helpen die bij de Nederlandse missie geholpen hebben. Ik heb een hele serieuze vraag gesteld aan de Staatssecretaris. Ik hoop dat u mij toestaat om de beantwoording af te wachten. Er is ook een flink aantal vragen gesteld. Maar wat er het afgelopen weekend heeft plaatsgevonden, keur ik ten diepste, ten zeerste af. Daarbij merk ik op dat de Staatssecretaris heeft aangegeven dat ze dat ook erkent. Voor mij blijft echter de vraag in hoeverre dat in het beleid heeft doorgewerkt; dat is

voor mij wel een hele cruciale vraag, waar ik straks duidelijkheid over hoop te krijgen.

De voorzitter:

Vervolgt u uw betoog.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Voorzitter. De Sloveense voorzitter heeft voorgesteld om asielzoekers aan de buitengrenzen te screenen. Dat is ook in lijn met wat de ChristenUnie graag zou willen, namelijk dat er Europese samenwerking komt en een regie en een verdeelsleutel. Ik vraag me af of de Staatssecretaris het ook zo ziet dat screenen aan de buitengrenzen zonder een verdeelsleutel eigenlijk ondoenlijk is, omdat de landen die aan de buitenkant zitten zich in de steek gelaten voelen, ook door Nederland, omdat het al jaren duurt voordat we daar afspraken over hebben gemaakt. Ik vraag me af of de Staatssecretaris daar de komende dagen ook afspraken wil gaan maken over een herverdelingsleutel.

Voorzitter, ten aanzien van terugkeer. De externe ...

De voorzitter:

Kunt u ook bijna gaan afronden?

De heer Ceder (ChristenUnie):

Ja. De externe werking van het migratiepact werkt niet, is geconcludeerd, en dat ondermijnt ons migratiestelsel. Deelt de Staatssecretaris de mening dat er ook op dit vlak veel meer samenwerking dient plaats te vinden met de Europese collega's? Zo ja, welke toezegging hoort zij daarover te krijgen?

Voorzitter. Ik heb nog een aantal specifieke vragen over Moria.

De voorzitter:

U moet echt afronden, excuus, meneer Ceder.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Dat ga ik doen. Mag ik nog één vraag stellen?

De voorzitter:

De allerlaatste zin.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Ja, voorzitter. Er zijn nog een aantal kampen in Griekenland. Er zijn ook nieuwe kampen gebouwd, bijvoorbeeld op Samos. Wij zien dat die meer op een gevangenis lijken dan op een vluchtelingenkamp. Vindt de Staatssecretaris dat de huidige status op Lesbos, op Samos, op Chios en de andere eilanden voldoet aan de standaarden voor een humaan beleid? En kan zij iets zeggen over de opvang van minderjarige vluchtelingen, die naar het vasteland van Griekenland zijn gebracht? Worden alle afspraken nagekomen die wij daarover eerder gemaakt hebben, met name als het gaat om voogdij in samenwerking met Nidos?

Voorzitter, tot zover.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan tot slot de heer Van Meijeren, Forum voor Democratie.

De heer Van Meijeren (FVD):

Dank u wel, meneer de voorzitter. Nederland wordt sluipenderwijs omgevinkt. De afgelopen twintig jaar is de bevolking van Nederland met ruim 1,5 miljoen inwoners gegroeid, waarvan 96% een migratieachtergrond heeft. De bevolking met een Nederlandse achtergrond neemt af, zowel in absolute als in relatieve zin, doordat er meer Nederlanders

overlijden dan dat er Nederlandse kinderen worden geboren en er ook nog eens tienduizenden Nederlanders per jaar emigreren, of misschien beter gezegd: vluchten.

Mevrouw **Podt** (D66):

Ik ben wel benieuwd waar Forum voor Democratie die cijfers vandaan heeft.

De heer **Van Meijeren** (FVD):

Die cijfers zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Als u zoekt op de prognose «bevolking blijft de komende 50 jaar groeien», dan is het eerste zoekresultaat de bron van het CBS waar ik deze cijfers uit haal.

Mevrouw **Podt** (D66):

Dat is wel frappant, want als de heer Van Meijeren die cijfers heel goed had gelezen, dan had hij ook gezien dat een heel erg groot deel van de mensen die immigreren in Nederland, ook weer vertrekken. Vorig jaar bijvoorbeeld kwam meer dan de helft van de mensen die naar Nederland kwamen – precies de cijfers die hij noemt – uit Europa, bijvoorbeeld uit Duitsland. 11% van die immigranten waren zelfs gewoon Nederlanders die terugkwamen naar Nederland. Die vluchtten dus niet zozeer, maar dachten: Nederland is eigenlijk een geweldig land. Dit soort feitenvrije flauwekul helpt het debat volgens mij helemaal niet verder. Het lost ook geen problemen op, het zet alleen maar mensen tegen elkaar op.

De heer **Van Meijeren** (FVD):

Ik reageer hier heel graag even op, want dit is ook een persoonlijk feit. Ik heb tot nu toe drie feiten genoemd. Feit één: de afgelopen twintig jaar is de bevolking van Nederland met ruim 1,5 miljoen inwoners gegroeid, waarvan 96% een migratieachtergrond heeft. Feit twee: de bevolking met een Nederlandse achtergrond neemt sinds 2015 af, doordat er meer Nederlanders overlijden dan dat er Nederlandse kinderen worden geboren. En feit drie: ook nog eens tienduizenden Nederlanders per jaar emigreren. Met welk van deze feiten is mevrouw Podt het niet eens? Het zijn keiharde feiten, afkomstig van het CBS. Dus voordat u mij beschuldigt van feitenvrije verhalen vertellen, wil ik nú graag weten welk van deze feiten onjuist is.

Mevrouw **Podt** (D66):

Ik doe dat gewoon via de voorzitter. Volgens mij is gewoon het hele verhaal over omvolking echt onzin. Ook als je de helft van de cijfers noemt, is het vaak nog steeds flauwekul. Ik laat het hier, denk ik, gewoon maar bij. Ik denk dat we gewoon moeten stoppen met dit soort onzin.

De **voorzitter**:

Meneer Van Meijeren, een korte reactie nog en dan kunt u uw betoog vervolgen.

De heer **Van Meijeren** (FVD):

Nou ja, mevrouw Podt zegt dat ik slechts de helft van de cijfers noem. Als zij mij na de eerste drie feiten onderbreekt, waardoor ik mijn verhaal nog helemaal niet heb kunnen afronden, dan moet ze ook niet raar opkijken dat ik nog niet alle feiten genoemd heb. Ik heb namelijk nog heel veel feiten die ik nu nog ga benoemen.

Voorzitter, ik vervolg mijn betoog. Volgens prognoses van het CBS stijgt de bevolking tot het jaar 2030 met nog eens rond de 100.000 personen per jaar tot 18,4 miljoen mensen, uitsluitend door immigratie. De massa-immigratie zorgt ervoor dat Nederlanders zich steeds minder thuis voelen in hun eigen land, dat het Nederlandse volk met onze prachtige cultuur,

onze gemeenschappelijke taal, onze geschiedenis en onze tradities straks niet meer bestaat. Het past perfect in de globalistische agenda die ons op alle fronten wordt opgedrongen. Toen in Afghanistan door westers wanbeleid opnieuw de pleuris uitbrak, opende het kabinet een speciaal e-mailadres voor Afghanen die naar Nederland willen komen. Een soort wir schaffen das. De aanzuigende werking bleek enorm. Binnen een paar dagen tijd ontving het Ministerie van Buitenlandse Zaken al tienduizenden e-mails. Omdat die Afghanen uiteraard allemaal hun familie willen meenemen, moeten we dit aantal volgens Staatssecretaris Knol nog eens vermenigvuldigen met vijf. Daarmee komt zij in haar eigen berekening uit op 100.000 Afghanen. De gevolgen voor Nederland zullen niet te overzien zijn. Alleen al de culturele verschillen tussen Afghanen en Nederlanders zijn met geen pen te beschrijven. Waar gaan deze tienduizenden tot misschien wel honderdduizenden Afghanen eigenlijk wonen? We zitten nu al met een tekort van 300.000 woningen. Dan heb ik het nog niet eens gehad over de enorme druk op de zorg, de verloedering van het onderwijs, de druk op de socialezekerheidsvoorzieningen en onze veiligheid.

De voorzitter:

De laatste vraag van de heer Ceder.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Er wordt een aantal keren verwezen naar de 100.000 die de Staatssecretaris noemde. Volgens mij kloppen die cijfers niet, maar daar gaat de Staatssecretaris straks zelf op in. Stel dat het getal echt lager uitvalt. Ik noem maar wat: 5.000 of onder de 10.000. Betekent dit voor u dat u er gezien de noodsituatie, het feit dat we berichten uit Afghanistan krijgen dat het misschien de dood betekent als je het land niet ontvlucht, welwillend tegenover staat als de cijfers veel lager uitvallen dan kennelijk uw vrees is? Of valt er over geen enkel persoon die echt voor de dood vlucht te praten?

De heer Van Meijeren (FVD):

Personen die daadwerkelijk op de vlucht zijn voor oorlog en geweld moeten vanzelfsprekend in veiligheid worden gebracht. Dat kan veel beter dan door hen naar Nederland te halen. FVD pleit daarom voor opvang in de eigen regio, in veilige buurlanden, waar zij veilig kunnen verblijven in een omgeving waar ze dicht bij hun wortels blijven, totdat het in hun thuisland weer veilig is en ze weer kunnen terugkeren om hun land weer op te bouwen. Zelfs als het er, voortvloeiend uit deze ene specifieke motie, nu «slechts» 5.000 zouden zijn, dan nog is dat wel weer iedere keer inclusief gezinshereniging en een generaal pardon. Het blijft maar door- en door- en doorgaan. Dat heeft ertoe geleid dat we nu dus al te kampen hebben met een enorme bevolkingsgroei. Volgens prognoses van het CBS – ik noem er nog een – heeft op dit moment al 25% van de Nederlanders een migratieachtergrond en zal dit in het jaar 2070 42% zijn. Dit is dus omvolking pur sang. Daar willen wij direct een einde aan maken.

De voorzitter:

U heeft nog één minuut om uw betoog af te ronden.

De heer Van Meijeren (FVD):

Voorzitter. Vanaf 2015 kwamen de Syriërs, nu de Afghanen. Het is wachten tot er straks op een andere plek in de wereld oorlog uitbreekt. Het is heel treurig dat het op veel plekken in de wereld zo slecht toeven is, maar het is simpelweg onmogelijk om alle mensen die een beter leven willen naar Nederland te halen. Zoals ik net al tegen de heer Ceder zei, pleiten wij voor een menswaardig en duurzaam immigratiebeleid. Het is niet in het belang van asielzoekers om ze de oversteek te laten maken en ze hier in

Nederland op te vangen. Daarom vraag ik de Staatssecretaris of zij inhoudelijk zou willen reageren op het voorstel van Denemarken, ook een EU-land, dat besloten heeft dat er geen enkele asielzoeker meer in Denemarken wordt opgevangen omdat het land afspraken heeft gemaakt met andere landen waar die asielzoekers worden opgevangen. De brief die de Staatssecretaris hierover op mijn verzoek heeft gestuurd, biedt onvoldoende antwoorden. Daarin wordt alleen verwezen naar «we wachten op een reactie van de EU», maar ik ben heel benieuwd hoe het kabinet hierover denkt.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Een interruptie nog van mevrouw Koekkoek.

Mevrouw Koekkoek (Volt):

Er wordt hier een heel humaan pleidooi gehouden over het opvangen van vluchtelingen en over het opvangen van vluchtelingen in de regio. Dat is prachtig. Maar tegelijkertijd wordt er gesproken over omvolking. Ik heb een hele simpele, korte vraag: wat is «omvolking»? Hoe definieert het CBS – er wordt immers met CBS-cijfers gegooid – dat zelf?

De heer Van Meijeren (FVD):

Van «omvolking» is naar mijn eigen definitie sprake als de bevolking van een land gestaag verdwijnt en wordt vervangen door een andere bevolking. We zien dus dat op dit moment – dit waren cijfers van het CBS – 25% van de Nederlanders een migratieachtergrond heeft en dat dit oploopt tot 42% in het jaar 2070. Zo zien we dus dat als we die lijn doortrekken, Nederlanders zo dadelijk een minderheid zijn in hun eigen land. Dan is de omvolking daadwerkelijk gerealiseerd. Daar wil ik ons land voor behoeden, zodat wij onderling solidair kunnen zijn met mensen die onze taal spreken, onze cultuur kennen en onze tradities een warm hart toedragen, zodat we één eensgezind Nederlands volk kunnen blijven.

Mevrouw Koekkoek (Volt):

Dat was de vraag alleen niet. De vraag was: die 25% zijn CBS-cijfers, prachtig, maar hoe definieert het CBS dat nummer? Ik ga hem nu heel simpel houden.

De heer Van Meijeren (FVD):

Ik kan het er even bij pakken en er zo in de tweede termijn op terugkomen, maar naar mijn mening zijn dat mensen die zelf direct uit een ander land komen of van wie een van de ouders in een ander land is geboren en dan worden ze door het CBS gerekend onder de categorie «personen met een migratieachtergrond». Dus u heeft een zeer terecht punt te pakken. Die derde, vierde, vijfde en zesde generaties Marokkanen die nu ook in Nederland heel groot zijn, vallen daar inderdaad buiten, dus het probleem is in feite waarschijnlijk nog erger.

Mevrouw Koekkoek (Volt):

Waarom vraag ik hier eens naar? Ook omdat ik eigenlijk geen antwoord krijg op de vraag. Ik ben niet geïnteresseerd in eigen definities en ook niet in de eigen definitie van omvolking. Als er een angstbeeld gecreëerd wordt door Forum voor Democratie of een andere partij, dan moet dat angstbeeld ergens op gebaseerd zijn. Op dit moment hebben we een feiteloos debat. Er wordt een angstbeeld gecreëerd voor de zogenaamde omvolking waarbij de definitie ook niet wordt gegeven en er wordt een angstbeeld gecreëerd over de Nederlandse cultuur die zou verdwijnen. Kom er vooral in de tweede termijn op terug. Dat lijkt mij mooi, want als we het debat gaan voeren over angst en over grenzen sluiten, dan moet dat wel gevoerd worden zonder extremistische definities.

De heer **Van Meijeren** (FVD):

Extremistische definities? Het gaat mevrouw Koekkoek dus kennelijk om de definitie van personen met een migratieachtergrond en dat zijn dus personen die ofwel zelf in het buitenland geboren zijn of van wie een van de ouders in het buitenland geboren is. Veel meer kan ik er niet over zeggen. Het is voor mij heel duidelijk. Dat cijfer is op dit moment dus 25% en dat loopt op tot 42%. Daar maak ik mij ernstige zorgen over. Wij krijgen ook heel veel berichten van Nederlanders die in een wijk wonen waar nu bijvoorbeeld al ... Er zijn wijken in Nederland waar 90% van de inwoners een niet-westerse migratieachtergrond heeft. Ik zie mevrouw Ellemeet nee schudden, maar die wijken zijn er. Dan voelen mensen zich niet meer thuis in hun eigen land. Dat is waar wij ons tegen verzetten.

De **voorzitter**:

Mevrouw Koekkoek heeft een laatste vraag.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

In één zin wordt er gegooid met het woord «omvolking» en met een normale definitie van het CBS, in de zin van dat het een statistiek is. Op het moment dat die twee aan elkaar gekoppeld worden, is dat extremistisch. Waarom? Op het moment dat er wordt aangegeven dat het gaat om migranten of vluchtelingen met een migratieachtergrond, dan vermengen bepaalde definities en dan wordt hier dus een angstbeeld gecreëerd voor het wegvagen van die zogenaamde Nederlandse cultuur, terwijl, en ik zal een simpel voorbeeld geven: als een Nederlander samen met een Duitser kinderen krijgt, dan worden die kinderen ook op die manier geregistreerd door het CBS. Dat cijfer van het CBS zegt helemaal niets. Op het moment dat het wordt gekoppeld aan omvolking, is dat extremistisch. Laten we dat even heel duidelijk hebben. Ik ben heel benieuwd waarom dat opgegooid wordt in een debat dat gaat over de JBZ-Raad.

De heer **Van Meijeren** (FVD):

Het gooien met feiten is niet extremistisch. Extremisme is, volgens mij, als je geweld wil gebruiken om politieke doelen te bereiken. Dat is zeg maar het tegenovergestelde van wat Forum voor Democratie wil. Wij zijn een democratische partij. Ik heb nu even de tabel van het CBS erbij gepakt. Je ziet hier dat in de loop der tijd ... Dit is het blokje van Nederlanders en dit zijn de blokjes van mensen met een migratieachtergrond. Het aantal mensen in absolute zin en relatief gezien met een migratieachtergrond, stijgt. Het aantal Nederlanders daalt. Als we deze lijn doortrekken, dan zie je dat het een kwestie van tijd is – of dat nou over 10, 20, 30, 50 of 100 jaar is – tot het Nederlandse volk ophoudt te bestaan. Dat is een keihard feit en dat heeft niets met extremisme te maken.

De **voorzitter**:

De heer Bisschop wilde ook nog een vraag stellen.

De heer **Bisschop** (SGP):

Ik wilde even terug naar het gloedvolle pleidooi van collega Van Meijeren voor opvang in de regio. Dat is geen nieuwe gedachte natuurlijk. Er zijn veel fracties die dat bepleiten. In het begin was dat misschien een beetje in de verdachtenbank geplaatst, maar later zagen veel fracties en partijen wel in dat dat juist een humane manier kan zijn. Maar een dergelijke opvang is natuurlijk net zomin gratis als opvang van asielzoekers en vluchtelingen in Nederland. Mag ik uit het pleidooi van de heer Van Meijeren ook concluderen dat hij bereid is om in internationaal verband financieel en materieel bij te dragen aan dergelijke voorzieningen, bijvoorbeeld in Turkije als Turkije vluchtelingen opvangt vanuit andere landen?

De heer **Van Meijeren** (FVD):

Wij zullen nooit contracten sluiten met bijvoorbeeld een Erdogan als hij ons daarmee in een soort wurggreep krijgt. In het geval dat wij een contract sluiten, hem dus heel veel geld geven en wij vervolgens iets doen wat hem tegen het zere been schopt, dan kan hij bijvoorbeeld besluiten om de grenzen weer wagenwijd open te zetten. Wij pleiten voor opvang naar Deens model. Ik heb zelf ook een verzoek gedaan om daar een brief over te ontvangen, die voor vandaag geagendeerd staat. De Denen maken afspraken met andere landen, maar niet in internationaal verband. Wij kunnen gewoon zelf als Nederland, als soeverein land, verdragen sluiten met andere landen. Denemarken doet dat bijvoorbeeld met Tunesië, Egypte en andere landen. Denemarken spreekt met hen af dat als asielzoekers zich melden aan de Deense grens, zij op het vliegtuig naar een van die landen worden gezet waar zij worden opgevangen. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om daar ook een financiële bijdrage aan te leveren, want opvang kost geld, maar opvang in die landen kost wel aanzienlijk minder geld dan opvang in Nederland. Dan heb ik het dus over de enorme druk op onze zorg, ons onderwijs en over de veiligheid. Dan hebben we het nog niet eens gehad over het simpele feit dat Nederland nu al een van de meest dichtbevolkte landen ter wereld is.

De heer **Bisschop** (SGP):

Ik vind het te waarderen dat de heer Van Meijeren erkent dat je een zekere internationale verantwoordelijkheid hebt, namelijk dat als er vluchtelingenstromen zijn, je die niet kunt afwentelen op andere landen. Je hebt daar dan als soeverein land internationaal gezien ook een verantwoordelijkheid in. Ik heb één punt. Ik zou de heer Van Meijeren willen vragen om verder door te denken over het aspect van het maken van deals, van afspraken, want je komt er niet zonder het maken van die afspraken en zonder de bereidheid om financieel andere landen te ondersteunen die dus mede de problemen helpen op te lossen waar je als westers land anders mee te maken hebt. Ik zou de volgende stap in het denkproces dus willen aanmoedigen.

De **voorzitter**:

Afrondend, meneer Van Meijeren.

De heer **Van Meijeren** (FVD):

Nou, dat is niet een volgende stap in het denkproces. Wij maken die stap al sinds de oprichting van onze partij. Wij dringen er keer op keer bij de Staatssecretaris en bij haar voorgangers op aan om juist afspraken te maken met landen als Marokko en Algerije over de terugkeer van illegalen. Wij hebben er dus onlangs voor gepleit om naar Deens model afspraken te maken met andere landen om daar asielzoekers op te laten vangen. De heer Bisschop heeft het constant over «in internationaal verband», maar wij willen gewoon zelf als soeverein land afspraken maken met andere landen om zo onze eigen belangen te behartigen. Dat hoeft dus zeker niet in EU-verband.

De **voorzitter**:

De heer Bisschop, tot slot.

De heer **Bisschop** (SGP):

Ik benut deze gelegenheid voor mijn derde vraag. Ik vind het prima om het bilateraal te regelen in plaats van in internationaal verband. Dat is niet het springende punt. Het springende punt is dat de heer Van Meijeren radicaal een deal met Turkije afwijst, terwijl Turkije miljoenen vluchtelingen vanuit Syrië en Irak heeft opgevangen. Maar tegelijkertijd pleit hij voor deals met andere landen voor het opvangen van vluchtelingen. Daar

zit een inconsistentie in en daar leg ik de vinger bij, met de uitnodiging dat dat misschien een vervolgadoordening zou verdienen.

De heer **Van Meijeren** (FVD):

Dat is absoluut geen inconsistentie. De deal met Turkije is namelijk geen deal die namens Nederland is gesloten, maar een deal die namens de Europese Unie is gesloten. Dat was een slechte deal. Wij willen goede afspraken maken met andere landen en geen afspraken die ertoe kunnen leiden dat als Erdogan een keer met zijn verkeerde been uit bed stapt, hij kan besluiten om willens en wetens tienduizenden kansarme asielzoekers naar Europa te laten komen. Als u ons verkiezingsprogramma zou kennen, dan weet u dat een fundamenteel deel van ons verkiezingsprogramma uiteraard is dat wij ook de Nederlandse grenscontroles opnieuw willen invoeren. Het grote probleem van de Turkijedeal is namelijk dat als Erdogan tienduizenden asielzoekers naar Europa laat komen, die vervolgens direct hun weg naar West-Europese landen als Nederland weten te vinden doordat we geen binnengrenzen meer hebben. Ik heb nu maar drieënhalve minuut, maar het is inderdaad een veelomvattend plan. Het invoeren van de grenscontroles in Nederland is daar een essentieel onderdeel van. Dan komt er dus niemand meer illegaal onze grens over.

De **voorzitter**:

Helemaal tot slot mevrouw Podt voor de laatste vraag.

Mevrouw **Podt** (D66):

De heer Van Meijeren hield een pleidooi voor menswaardig beleid. Dat kan ik natuurlijk alleen maar toejuichen, maar ik ben wel benieuwd wat hij nou precies zo menswaardig vindt aan dat Deense asielbeleid. Is dat dat ze Syriërs willen terugsturen naar een land dat door oorlog is verscheurd? Of gaat het over het huisvesten van asielzoekers op een eiland waar criminelen gehuisvest zijn? Of is het dat ze überhaupt geen asielzoekers meer asiel willen laten aanvragen? Dat vraag ik me af.

De **voorzitter**:

De heer Van Meijeren, tot slot.

De heer **Van Meijeren** (FVD):

Wat zo goed is aan dat Deense model, is dat asielzoekers op een gegeven moment niet meer naar Denemarken zullen komen als ze weten dat dat betekent dat ze direct op het vliegtuig naar een land in bijvoorbeeld Afrika worden gezet. Dat zorgt er dus voor dat die enorme asielstroom, die voor een belangrijk deel over de Middellandse Zee komt, in ieder geval richting Nederland zal opdrogen. Het beste is natuurlijk als heel Europa zou zeggen dat hier geen asielzoekers meer binnenkomen, waardoor die hele stroom zal opdrogen. Dat leidt er dus ook toe dat migranten op weg naar Europa niet meer hoeven te verdrinken in de zee. Het beleid van D66 en andere partijen die zeggen «wir schaffen das», zorgt er dus voor dat ze allemaal op slechte bootjes de wilde zee gaan bevaren. Helaas komen er daarbij tal van immigranten om het leven. Die mensenlevens zullen wij besparen als ons beleid wordt doorgevoerd.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Daar laten we het bij. Ik schors de vergadering tot 13.50 uur, zodat de Staatssecretaris de beantwoording kan voorbereiden. Ik verzoek de woordvoerders om heel even bij mij te komen.

De vergadering wordt van 13.32 uur tot 13.53 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik ga het woord geven aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, maar we gaan nu een procedurevoorstel doen en dat is het volgende. Het is vrij ongebruikelijk, maar wij stellen voor dat de Staatssecretaris de gelegenheid krijgt om onafgebroken te antwoorden tot 14.15 uur, dus zonder interrupties. Dat is de enige manier om de vragen die gesteld zijn, beantwoord te krijgen, en dat is toch het doel van dit debat. Daarna krijgt iedereen de gelegenheid om nog één vraag te stellen. Ook die zal beknopt moeten zijn. Het is even niet anders. We hebben maar tot 14.30 uur de tijd. Er is al een plenaire afronding aangekondigd. Ik doe dus een beroep op u allen, en met name op de Staatssecretaris, want het is nogal een uitdaging om alle gestelde vragen te beantwoorden in de 22 minuten die er nog zijn. Maar wij weten dat de Staatssecretaris dat kan. Dank u wel.

Staatssecretaris Broekers-Knol:

Dank, voorzitter. Er is gesproken over het interview dat ik afgelopen zaterdag gaf aan het Algemeen Dagblad. De term «braindrain» is daar gevallen. Dat had ik niet moeten zeggen. Ik bedoelde dat niet in verband met Afghanistan en Afghanen. Ik betreur het. Ik had het niet zo bedoeld. Dan wat betreft de 100.000. Ik heb me ertoe laten verleiden een als-danantwoord te geven. Daarbij heb ik een hypothetische berekening gegeven, en dat had ik niet moeten doen. In het interview wilde ik aandacht vragen voor mijn zorgen over de opvang van asielzoekers in brede zin in Nederland. Door het COA, de IND, de KMar en de AVIM is enorm hard gewerkt, dag en nacht, om de opvang goed te regelen. Er is ook een enorme inzet gepleegd door Defensie. Maar ik zeg het: de opvang zit aan zijn grens, en daar heb ik zorgen over. Dat geldt zeker voor de belasting van degenen die zich er zo enorm voor inzetten om de opvang goed te regelen en de identificatie en registratie, de asielaanvraag en al die handelingen die moeten plaatsvinden, snel en soepel te laten verlopen. Ook de vrijwilligers hebben een maximale inzet gepleegd. Vanuit dat gegeven heb ik mijn bezorgdheid naar voren willen brengen over de spankracht van de organisatie, ook wat betreft de opvanglocaties. Daar kwamen mijn zorgen vandaan.

Het was geenszins mijn bedoeling om vooruit te lopen op de vraag hoe het kabinet omgaat met de hulpvragen die zijn binnengekomen in verband met Afghanistan. Absoluut niet. Het kabinet spant zich juist in om de mensen die nu Afghanistan proberen te verlaten, te ondersteunen en om degenen onder hen die ervoor in aanmerking komen naar Nederland te komen, te faciliteren. Ik had het hypothetische aantal – gevoed door mijn zorgen over datgene wat gevraagd kan worden van de mensen in de keten – niet moeten noemen. Het is van belang dat mensen die vluchten voor oorlog en geweld, fatsoenlijk worden opgevangen.

Voorzitter. Dan de specifieke vragen.

De vragen van mevrouw Podt. Ik ga eerst in op Afghanistan en dan met name op de motie-Belhaj. Ik kan u zeggen dat het kabinet het asielgedeelte van deze motie naar letter en geest uitvoert. Op korte termijn komt het landenbeleid Afghanistan in de Vreemdelingencirculaire; het gaat om een publicatie daarvan. Dat wordt aangepast. De groepen die vallen onder de reikwijdte van de motie-Belhaj worden conform de motie aangemerkt als risicogroepen.

De heer Van Dijk had ook een vraag, maar misschien gaat het sneller als ik de vragen niet herhaal, voorzitter. Op 11 augustus heb ik uw Kamer geïnformeerd over het besluit tot het instellen van een vertrekmoratorium voor Afghanistan. De reden hiervoor was de onduidelijke en snel veranderende situatie in Afghanistan. Inmiddels is duidelijk dat de taliban de macht in Afghanistan hebben overgenomen. Natuurlijk zie ik de berichtgeving over Afghanistan en is het duidelijk dat er grote reden tot zorg is. Maar ik pretendeer niet dat ik op grond van die beelden kan bepalen welke mensen in Afghanistan welk risico lopen en wanneer.

Daarvoor gebruiken wij altijd een secure beschrijving van de situatie in het land, en dat is het ambtsbericht. Daar zal ik op wachten voordat ik het asielbeleid aanpas. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft mij laten weten dat de publicatie is gepland voor het eerste kwartaal van 2022. Dat betekent dat asielzoekers uit Afghanistan langer op een beslissing moeten wachten. Tegelijkertijd zeg ik dat dat niet altijd zo hoeft te zijn, want het is ook zo dat mensen die vanuit Afghanistan zijn geëvacueerd – al 120 – in Nederland al een vergunning hebben gekregen. Het gaat dus wel door voor zover dat mogelijk is. Aan de andere kant zijn de mensen uit Afghanistan en veilig en zorgt het COA voor een goede opvang.

Dan was er een vraag van mevrouw Ellemeet over de humanitaire visa. Op heel korte termijn zal uw Kamer door het kabinet per brief nader worden geïnformeerd. Ik vind het namelijk heel belangrijk dat het kabinet hier integraal opereert en dat doet het kabinet ook. Er is volgende week een debat en het is heel belangrijk dat dat debat met uw Kamer wordt gevoerd. Dan kunnen ook de vragen over laissez-passers, visa en noodpaspoorten aan de orde komen. Het ligt namelijk niet alleen bij de Staatssecretaris Justitie en Veiligheid. Wij moeten dat allemaal precies en zorgvuldig doen als kabinet integraal.

Hoeveel Afghanen in Nederland? Ik verwijs naar de brief die uw Kamer op zeer korte termijn ontvangt van het kabinet – daar heb ik het zojuist al over gehad – met daarin de stand van zaken inzake de evacuatie. Ik loop daar nu niet op vooruit. Ik zal nu een actueel beeld geven van de evacués in de opvang en de asielprocedure. Op 3 oktober verbleven ongeveer 1.990 personen in de verschillende opvanglocaties in Nederland, die door het Ministerie van Defensie beschikbaar zijn gesteld ten behoeve van de opvang van evacués. In Zoutkamp verblijven ongeveer 500 personen, in Zeist circa 420 personen, in Ede circa 90 personen en in Heumensoord ongeveer 980 personen. Verder zitten er volgens de IND-registratie in Nederlandse opvanglocaties nog ongeveer 220 personen die een ander land dan Nederland als bestemming hebben. Omgekeerd worden er ook in andere landen mensen opgevangen die Nederland als bestemming hebben.

De IND en de KMar zijn gestart met het identificatieproces van mensen in de opvanglocaties. Vrijwel alle personen zijn door de IND geregistreerd en gescreend. Door de KMar is op peildatum 3 oktober van circa 1.690 personen de I&R-registratie afgerond. Er is dus begonnen met de afhandeling van de asielprocedure. Op peildatum 3 oktober is van ongeveer 290 Afghaanse evacués de asielprocedure afgerond en de aanvraag ingewilligd. De IND zal het asielproces de komende tijd voortvarend voortzetten en de verhoren van de rest van de evacués inplannen.

Aan welk landen dragen we uitgeprocedeerde Afghanen over? Een vraag van de heer Bisschop. Nederland heeft op dit moment een besluit- en vertrekmoratorium en draagt dus geen uitgeprocedeerde Afghanen over. Dan Afghanistan en de JBZ-vergadering, een vraag van onder anderen mevrouw Koekkoek over humanitaire hulp aan Afghanen. De EU heeft het humanitairehulpbudget voor Afghanistan verhoogd tot meer dan 300 miljoen. Dat zal ook worden gebruikt voor opvang in de regio. Nederland heeft bovendien via de Minister voor BuHa-OS 20 miljoen toegezegd aan het Afghanistan Humanitarian Fund. Verschillende VN-organisaties, waaronder UNHCR, en ngo's kunnen hier geld uit ontvangen. Deze bijdrage komt boven op de bestaande ongeoormerkte bijdrage voor humanitaire hulpverlening aan de Afghaanse bevolking door middel van VN-organisaties en -fondsen en het Internationale Rode Kruis. Nederland heeft een bijdrage van 3,5 miljoen euro toegezegd aan het Regional Refugee Preparedness and Response Plan. Dit gezamenlijke appel van onder andere UNHCR, WFP, Unicef en Artsen zonder Grenzen richt zich op de opvang van Afghaanse vluchtelingen in buurlanden. Met deze bijdrage heeft Nederland zich aangesloten bij het regionale Europe

Initiative on the Afghan Displacement Situation. Met dit initiatief werken EU-lidstaten aan versterkte donorcoördinatie.

Wat doet Nederland om een migratiecrisis te voorkomen? Om een humanitaire crisis te voorkomen zijn grote inspanningen van de internationale gemeenschap nodig. Nederland heeft daartoe via de Minister BuHa-OS – ik heb het al gezegd – die 20 miljoen toegezegd. Hoewel er nog geen grote vluchtelingenstromen op gang zijn gekomen naar de buurlanden van Afghanistan, is dit het moment om voorbereidingen te treffen voor het worstcasescenario van 500.000 nieuwe vluchtelingen in de regio. Dat is niet een inschatting van mij persoonlijk. Door te zorgen dat de opvang in de regio goed geregeld is, verkleinen we de kans dat vluchtelingen verder trekken. Nederland heeft daarom een bijdrage van 3,5 miljoen toegezegd – dat heb ik net gezegd – aan dat speciale Regional Refugee Preparedness and Response Plan.

Bovendien wordt verder bekeken hoe concrete invulling gegeven kan worden aan de migratiesamenwerking met buurlanden, naast alleen maar versterking van opvang in de regio. Dan valt er te denken aan het ondersteunen van buurlanden zoals Pakistan bij zijn grensmanagement. Dat is mede afhankelijk van de behoefte aan Pakistaanse zijde. De mogelijkheden worden verkend.

Wat is mijn inzet bij het hervestigingsforum? Op 28 september heeft de Commissie in een briefing laten weten dat het aangekondigde High-Level Resettlement Forum op 7 oktober is aangepast naar een «High-Level Forum on Protection of Afghans at Risk». Dat is een videoconferentie. Die zal zich richten op het onderzoeken van duurzame oplossingen en het gezamenlijk, op EU-niveau en met mondiale partners, coördineren van de inzet om Afghanen die dit het meest nodig hebben, in veiligheid te brengen. Er zijn verschillende modaliteiten om Afghanen die bescherming te bieden. Hervestiging is daar een instrument voor. Die verschillende mogelijkheden gaan we bespreken tijdens het forum. Er wordt geen pledgingssessie voorzien. Het is voor vrijwel alle lidstaten nog te vroeg om aan te geven hoe groot hun inzet ten aanzien van te hervestigen Afghanen zal zijn. UNHCR heeft bovendien aangegeven dat het op korte termijn niet in staat zal zijn activiteiten op te schalen. De situatie in de buurlanden is daarnaast ook niet zodanig veranderd dat er sprake zou moeten zijn van het opschalen van hervestigingsinspanningen. Er zijn geen grote vluchtelingenstromen zichtbaar op dit moment.

Het kabinet beraadt zich over de inzet ten aanzien van het bieden van bescherming aan Afghanen die risico lopen op vervolging door de taliban, met name aan de groep die onder de motie-Belhaj valt, waarvan ik gezegd heb dat die naar letter en geest wordt uitgevoerd. De Kamer wordt hier zo spoedig mogelijk separaat over geïnformeerd. We werken hard aan het uitvoeren van de motie-Belhaj. U heeft ook meegekregen dat 58 Afghanen die op de evacuatielijst staan, in Pakistan zijn aangekomen en binnenkort naar Nederland zullen komen. Hopelijk volgen er meer. Daar wordt hard aan gewerkt. Zoals uw Kamer is bericht, is Nederland wat hervestiging betreft in algemene zin voorstander van inzet in EU-verband, in nauwe samenwerking met UNHCR en IOM.

Dan het veiligheidsrisico van hernieuwd terrorisme. Het kabinet deelt de mening dat met de crisis in Afghanistan aandacht moet worden geschonken aan veiligheidsdreigingen, inclusief terrorisme, die door de crisis kunnen ontstaan. Mij is inderdaad bekend dat de VS Afghaanse vluchtelingen tijdelijk opvangen in de Westelijke Balkan. De bedoeling is dat deze Afghanen uiteindelijk in de VS asiel zullen krijgen. Belangrijk is dat gemonitord wordt dat dit ook gebeurt. De Commissie houdt dit nauwlettend in de gaten. Via onze ambassades houden ook wij de vinger aan de pols.

Welke verklaring wordt aangenomen? Daarbij werd ook gevraagd om aandacht voor taalgebruik. Tijdens deze JBZ-Raad wordt geen verklaring aangenomen. Dat is ook niet gebruikelijk. Mogelijk laten het voorzitter-

schap en het Raadssecretariaat een persbericht uitgaan. De woordkeuze die zij gebruiken, is niet aan individuele lidstaten. Die wordt niet binnen de Raad afgestemd.

Wat de weergave van de situatie langs de routes betreft vroeg de heer Valstar mij om in het verslag van de JBZ-Raad uitdrukkelijk in te gaan op de situatie aan de buitengrenzen en de gedeelde cijfers met uw Kamer te delen. Dat zal ik uiteraard doen.

Dan de screening. Geloof het kabinet nog in het pact? Ik begrijp de zorgen en het ongeduld van de heer Van Dijk. De vertraging zit met name rond de onderhandelingen over de wetgevingsvoorstellen. Daar zitten ook gelijk de complexiteit en de meeste tegenstrijdige belangen. Tegelijkertijd ben ik wel weer meer optimistisch en deel ik niet het beeld dat er niks gebeurt. De blauwe kaart is afgerond. Er is een nieuw EU-asielagentschap overeengekomen en er is praktische samenwerking, onder andere richting derde landen. Dat is meer vormgegeven en daar treedt de Unie ook op. Zie bijvoorbeeld de afspraken met Irak naar aanleiding van de toestroom via Belarus.

Dan de naleving van internationale verdragen. De Commissievoorstellen van 23 september 2020 rondom het asiel- en migratiepact zien op het brede migratiedomein. De essentie van die voorstellen is om asielverzoeken vlot en zorgvuldig te behandelen. Aan het recht op asiel wordt dus geen afbreuk gedaan. Wel is het doel om de kansarme asielverzoeken versneld af te handelen, waar mogelijk direct na aankomst bij de buitengrenzen. Die uitgangspunten ondersteun ik, want het is belangrijk dat mensen snel weten waar ze aan toe zijn.

Dan de screeningsverordening, los van het pakket. De screeningsverordening is in feite een tweedelijns grenscontrole. In veel opzichten is het een vervolg op de grensprocedure. Het is een procedure waarin de vreemdelingen worden geïdentificeerd, bijzondere behoeften of zorgen worden vastgesteld en wordt bepaald wat de beste vervolgstap is. Ik begrijp heel goed waarom deze voorselectie tegelijk met de andere voorstellen uit het GEAS-pakket zijn ingediend, maar de verordening kan ook als een op zichzelf staand voorstel en als een verlengstuk van de grensprocedure worden beschouwd. Het wel of niet hebben van een screeningsprocedure dwingt in feite ook niet tot keuzes in de inrichting van de verdere asielprocedure of de terugkeer. De screeningsprocedure ondersteunt het handelingskader in het grensbewakingsproces, in het bijzonder langs de groene grens en de zee grenzen. Ik zou daar een voorstander van zijn. Een uniforme procedure zie ik hier als winst. Daarnaast zie ik ook graag dat stappen worden gezet voor een beter Eurodac.

Is er bij asielaanvragen ook de mogelijkheid tot digitale rechtsbijstand? Voor zover ik weet, is die mogelijkheid niet expliciet in dit kader ter sprake gekomen. Volgens mij hoeft dat onderwerp ook niet specifiek in regelgeving worden vastgelegd. Dat wordt relevanter als het in te toekomst gaat om de uitvoering van de nieuwe regelgeving in de praktijk.

Ben ik bereid tot het herplaatsen van asielzoekers? Binnen het voorstel voor een Asiel- en migratiemanagementverordening heeft de Europese Commissie een solidariteitsmechanisme voorgesteld. De herverdeling van asielzoekers wordt binnen dat wetgevingsvoorstel besproken door de lidstaten. Het standpunt van het kabinet is neergelegd in het BNC-fiche over dat voorstel. Tot dusver is er nog verdeeldheid tussen de lidstaten over de invulling van dat solidariteitsmechanisme.

De heer Bisschop vroeg naar een verduidelijking van de passage over rekening houden met de kwetsbaarheid van de betrokkenen. Onderdeel van de screening aan de buitengrenzen is een toets op kwetsbaarheid van de vreemdeling. Vervolgens wordt gekeken wat een passende procedurele vervolgstap is met welke opvangmodaliteiten.

Ik probeer het zo snel mogelijk te doen, voorzitter, maar sneller dan dit kan ik niet.

Dan de vragen over de buitengrenzen, de pushbacks en Griekenland. Asielzoekers mogen hier geen slachtoffer van worden, werd gezegd. Ik heb grote zorgen over de sterke toename van het aantal irreguliere migranten die via Belarus de EU proberen te bereiken. Daarmee worden migranten op onacceptabele wijze misbruikt voor politieke doeleinden. Nederland heeft begrip voor de complexe situatie waar Polen, Letland en Litouwen zich in bevinden, maar EU-afspraken over asiel- en grensbeleid dienen wel te worden gerespecteerd, evenals – ik zeg dat met nadruk – de fundamentele rechten en internationale verdragen. De Europese Commissie volgt de berichtgeving over incidenten nadrukkelijk en geeft zo nodig opvolging aan een en ander. Dat moet ook.

Verdragsrechtelijk is het de Europese Commissie die belast is met het tot de orde roepen van lidstaten die het EU-recht niet naleven. Dat heeft de Commissie ook aan Polen overgedragen. Eurocommissaris Johansson is 30 september in Warschau geweest. Zij vroeg ook om toegang van journalisten tot de grenszone. Vandaag, 6 oktober, vertrekt een delegatie medewerkers van de Commissie naar Polen om met Poolse ambtenaren over de situatie te spreken. Ook tijdens het ministeriële IPCR Belarus van 31 augustus heb ik het respect voor internationale en EU-wetgeving onderstreept. Of Polen op dit moment alle regels naleeft, kan ik niet vaststellen, want er is een noodtoestand. Maar nogmaals, de Commissie is er druk mee bezig: er is een delegatie naartoe.

Welke actie onderneem ik tegen pushbacks in met name Griekenland? Ik deel uw zorgen over de berichtgeving over de pushbacks. Ik heb het daar vaker met uw Kamer over gehad. Ik breng dit ook vaak naar voren in bilaterale contacten, in contacten met de Commissie en tijdens de JBZ-Raad. Dat zal ik ook deze keer weer doen. Belangrijk is dat er serieuze opvolging wordt gegeven aan dergelijke beschuldigingen. Ook hier geldt dat de Europese Commissie heel hard daaraan moet werken. Zij is de hoeder van de verdragen. Zij is verantwoordelijk voor het tot de orde roepen van lidstaten die het EU-recht niet naleven. Commissaris Johansson zit hier persoonlijk dicht bovenop. Ook in Griekenland wordt hier serieus naar gekeken. De Griekse Ombudsman is een onderzoek gestart en de Griekse Hoge Raad heeft ook opgeroepen tot onderzoek. Verder is de Commissie in gesprek met de Griekse autoriteiten over het opzetten van een onafhankelijk monitoringsmechanisme. Dat is al toegezegd door Griekenland.

Hoe is de situatie op de Griekse eilanden? De opvangomstandigheden op de Griekse eilanden zijn het afgelopen jaar aanzienlijk verbeterd. Inmiddels verblijven minder dan 4.600 vluchtelingen en migranten op de eilanden ten opzichte van de 28.000 in augustus 2020. Op Samos is een nieuw kamp, dat een capaciteit heeft van 300 mensen. De faciliteit heeft diverse voorzieningen, waaronder een school, een voetbalveld, een speeltuin, winkeltjes en een busdienst naar het stadje Vathy. Nederland financiert een project om de leefbaarheid en duurzaamheid aanvullend te verbeteren. Ik zie ook de berichten waarin het wordt vergeleken met een detentiecentrum. Naar ik begrijp, bestaat dit centrum uit verschillende delen. In het open deel is men in staat om zelfstandig in en uit te lopen tussen bepaalde tijden, maar dat gaat wel in een gecontroleerde setting. Wat is de stand van zaken in het Grieks-Nederlandse samenwerkingsverband? Alle drie de huizen zijn begin dit jaar operationeel. Het is bijzonder knap wat daar tot stand is gebracht, zeker ten tijde van de lockdowns. Ruim 90 kinderen zijn via deze drie huizen opgevangen en geholpen. Dat zijn er nu alweer veel meer. Op het gebied van voogdij verloopt de voortgang langzamer. Dat heeft te maken met juridische en organisatorische wijzigingen in Griekenland. Om dit extra te ondersteunen zal via Nidos een projectmanager worden uitgeleend. Die is begin deze week aan de slag gegaan. Ik zal uw Kamer op korte termijn weer een nieuwe update sturen.

Hoeveel amv's zijn er overgekomen uit Griekenland? Over de uitvoering van het herplaatsingsaanbod dat is gedaan na de verschrikkelijke gebeurtenissen, is uw Kamer begin dit jaar geïnformeerd. Er zijn inderdaad twee alleenstaande minderjarige asielzoekers overgebracht naar Nederland. In totaal zijn 100 zeer kwetsbare personen naar Nederland gekomen waarvan 57 kwetsbare minderjarigen waarvan meer dan de helft toentertijd jonger was dan 4 jaar.

Hoeveel statushouders uit Griekenland zitten er in Nederland in procedure en wat doen we daaraan? Sinds januari 2019 gaat het gemiddeld om 20 vreemdelingen per maand die EU-bescherming genieten en die als eerste in EU-land Griekenland een asielaanvraag hebben gedaan, dus 20 per maand. In totaal betreft het circa 550 aanvragen tot en met mei 2021. Het grootste deel van de 550 asielaanvragen wordt in Nederland afgewezen. Dat is 83%. Een klein deel – 4% – wordt alsnog ingewilligd op grond van artikel 29.1a Vluchtelingenverdrag of artikel 29.1b3 EVRM. Het resterende deel is nog in behandeling of heeft een overige afdoening, bijvoorbeeld vanwege overlijden of intrekken van de aanvraag.

Welke stappen worden er gezet ten aanzien van de statushouders? Tot aan de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State 28 juli jongstleden werd het gros van die asielaanvragen niet ontvankelijk verklaard. Sinds die uitspraak is dat echter niet meer mogelijk omdat er een motiveringsgebrek is. In de openstaande procedures zal, als de initiële beslistermijn nog niet is verstreken, de beslistermijn worden verlengd, zoals ik uw Kamer heb geïnformeerd in mijn brief van 30 september jongstleden. Om een volledig en actueel beeld te krijgen zet ik in op een feitenonderzoek.

Daarnaast heb ik samen met enkele Europese collega's al eerder bij de Commissie aangedrongen op het vinden van oplossingen voor deze groep. Onderdeel daarvan zou aanvullende integratiesteun kunnen zijn, zoals ook voorgesteld door de Commissie. De EU ondersteunt Griekenland daar ook in. Doorreizen van statushouders vanuit Griekenland is een complex vraagstuk. Men reist met de juiste documenten maar heeft ook het recht om vrij in de EU te bewegen voor een periode van 90 dagen. We zijn in gesprek met verschillende collega's over aanvullende maatregelen, zoals aanvullende steun voor integratie. Duidelijk is dat het huidige stelsel hier geen direct antwoord op heeft. Hoe staat het met de sluiting van detentiecentra in Libië? Dat zijn zorgelijke berichten. Het kabinet vindt de steeds hardere aanpak van migranten en vluchtelingen in Libië zorgelijk. Arbitraire detentie onder erbarmelijke omstandigheden keur ik te allen tijde af. Het kabinet houdt het nauwlettend in de gaten. Libische detentiecentra zijn niet berekend op de toestroom. Het kabinet maakt zich al tijden hard voor verbetering van de mensenrechtensituatie in Libië en de behandeling van migranten en vluchtelingen, inclusief de situatie in de detentiecentra. Het doel van die inspanningen is om arbitraire detentie te beëindigen en om detentiecentra te sluiten zodra er veilige alternatieven zijn. Dat doen wij via actieve migratiedialogen met de Libische autoriteiten, zowel bilateraal als via de EU, via samenwerking met de UNHCR en IOM, bijdragen aan alternatieve vormen van opvang en bestrijding van mensensmokkel en mensenhandel. Tot slot zal ik de Kamervragen van D66 hierover binnenkort beantwoorden.

Als ik nog even extra gas geef, kom ik nu bij de actieplannen, maar dat halen we waarschijnlijk niet.

De voorzitter:

Staatssecretaris, wij waarderen zeer hoe voortvarend u de vragen beantwoordt. Daar is niets op aan te merken. Ik kijk even naar de collega's. Ik wil voorstellen dat we de beantwoording vervolgen, want als we nu allemaal vragen gaan stellen, zoals we aanvankelijk hadden

afgesproken, is ook de tijd op. Maar ik kijk even rond, want er moet wel draagvlak zijn voor dit voorstel.

Mevrouw Piri (PvdA):

Het doet mij terugdenken aan mijn tijd in het Europees Parlement, waarin je op het eind ook nog één minuut had om je verhaal te houden. Dat vind ik hier ongemakkelijk aan. We stellen het op prijs dat de vragen worden beantwoord, maar als we nu helemaal uitlopen met de beantwoording en het erop neerkomt dat wij geen vragen meer kunnen stellen, dan heb ik daar wel een probleem mee.

De voorzitter:

Dat begrijp ik. Wij hebben dit probleem ook met z'n allen veroorzaakt. Wij wisten hoe laat het debat zou eindigen, maar wij hebben anderhalf uur genomen voor de eerste termijn van de Kamer. Misschien kan de Staatssecretaris zeggen welke onderwerpen er nog zijn voor de beantwoording.

Staatssecretaris Broekers-Knol:

Ik heb een onderwerp actieplannen. Daar kan ik snel doorheen. En dan heb ik nog een mapje overig. Dat zijn losse vragen.

De voorzitter:

Vervolgt u uw beantwoording. Dank u wel.

Staatssecretaris Broekers-Knol:

Ik kom bij de visummaatregelen van Frankrijk en de Maghreblanden. We bestuderen het nieuwe Franse beleid nog en willen daar lering uit trekken. Er werden mij aantallen gevraagd van die verstrekte visa. In 2019 is dat afgerond op tientallen: Marokko 18.120, Algerije 2.490, Tunesië 3.650. De aantallen verstrekte visa in 2021 tot nu toe zijn lager vanwege covid: Marokko 1.350, Algerije 100, Tunesië 240. Maar het is de vraag of de Franse maatregelen in lijn zijn met de EU-visumcode en de discretionaire bevoegdheden van de lidstaten. Dat wordt bestudeerd. We zijn er dus mee bezig.

Wat doet u eraan om de toestroom te beperken? De problematiek van irreguliere migratie in het algemeen en specifiek op de Middellandse Zee is ingewikkeld. Irreguliere migratie dient zo veel mogelijk te worden voorkomen door het aanpakken van de grondoorzaken door perspectief te bieden aan jongeren, in te zetten op reguliere paden, mensenhandel en mensensmokkel tegen te gaan, asielprocedures in de regio in te richten en het migratieproces beter te beheersen. Het voorkomen van irreguliere migratie is een onderdeel van de internationale migratieagenda. Ook op EU-niveau wordt daar hard aan gewerkt met grote inspanningen, ook samen met UNHCR en IOM. Dat doet het kabinet zowel bilateraal als in EU-verband.

Ik probeer het nou maar een beetje in telegramstijl.

Dan was er nog een vraag van de heer Bisschop naar de inzet om derde landen tot samenwerking te krijgen. Wij hebben een breed instrumentarium om samenwerking met derde landen te stimuleren. Het is goed om dat in de volle breedte in te zetten, zowel de positieve als de negatieve maatregelen. Bij negatief kun je denken aan visummaatregelen onder de visumcode, bij positief aan migratiesamenwerking en, zoals ik zojuist al heb gezegd, aan capaciteitsopbouw, opvang in de regio, verbetering van perspectief van jongeren enzovoort.

Dan het mapje overig. De heer Azarkan zei: laat de obsessie los van opvang in de regio. Opvang in de regio is de kern van de Nederlandse integrale migratieaanpak. Ik ben van mening dat mensen die vluchten voor gevaar, dat het best zo dicht mogelijk bij hun huis kunnen doen. Dat beleid laat het kabinet niet los.

De VVD vroeg: wat is de verwachte instroom de komende tijd? Wij hebben bijna 1.200 asielzoekers per week op het ogenblik. Dat wordt ook veroorzaakt door de verwerking van de eerste asielaanvragen van de Afghaanse evacués. Dat zal op een gegeven moment wat verminderen, maar dat duurt nog wel een poosje. De verwachting is dat de totale asielinstroom de komende tijd iets lager zal zijn dan 1.200 maar niet veel lager. Het is een prognose. Meer dan dat kan ik er ook niet van zeggen. Dan is er ook nog een verhoogde instroom van Syrische en Turkse vreemdelingen.

Dan de druk op de opvang door het COA. Op dit moment is er een tekort aan opvangplekken. Dat is heel erg zorgelijk. Dat geldt voor reguliere asielzoekers en ook voor amv's. Er is aanvullende noodopvang nodig. Wij hebben daar de Zeelandhallen in Zeeland voor. Het was vroeger nodig om reguliere asielzoekers door te plaatsen naar andere opvanglocaties, maar op dit moment is dat niet mogelijk. Er is aanhoudende capaciteitsnood. Alle reguliere locaties in het land zitten vol. Ook de noodopvanglocatie in Goes, de Zeelandhallen, heeft de maximale bezetting bereikt. Om een schrijnende situatie te voorkomen en alle asielzoekers met recht op opvang van een bed te kunnen voorzien zijn er acuut oplossingen nodig. Hiertoe zet het COA zich met hulp van het kabinet maximaal in. Als dit de komende dagen niet tot voldoende opvangplekken leidt, dan is de inzet van crisisopvang nodig, wat ik vreselijk vind. Misschien is het goed om te weten dat er iedere dag een bijeenkomst is om hierover te praten om te zorgen dat we opvangplekken hebben.

Dan was de vraag van de heer Bisschop naar aanleiding van de instroom: gaan we aan een quotum doen? Zoals uw Kamer bekend werkt Nederland in het asielbeleid niet met maxima of quota, maar ik geloof dat dat meer een opmerking van de heer Ceder was.

De heer Van Meijeren had het over het Deense model. Bij de APB is met de motie-Eerdmans verzocht om een reactie op het Deense model. Er komt een brief voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van Justitie en Veiligheid. O nee, het wordt mondeling behandeld tijdens de begroting en niet in een brief.

Dan de kosten van de asielzoekers. Deze vraag komt bijna jaarlijks terug bij de begrotingsbehandeling. Dat is niet zo makkelijk uit te rekenen. Dat gaat verder dan opvang. Het gaat ook om de kosten van de IND. Het gaat om heel veel zaken. Dat is een hele lastige berekening.

Dit was het. Ik hoop dat ik hiermee de vragen voldoende heb beantwoord, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik zag in ieder geval de heer Valstar, mevrouw Piri en Jasper van Dijk. Iedereen wil een vraag stellen. We kunnen het rijtje afgaan. Ik wijs de leden erop dat we om 14.45 uur in de plenaire zaal worden verwacht. Er was expliciet het verzoek om juist ook nog een kwartier te kunnen nadenken over een eventuele motie of om desnoods met de fractie te kunnen overleggen. Dus we kunnen kijken hoe ver we komen. We gaan er snel mee van start. De manier waarop dit verloopt, is onbevredigend. Ik zeg dat zelf ook maar een keer. Hoe we daarmee verdergaan, is iets voor de procedurevergadering. Laten we daar nu verder niet al te veel woorden meer aan vuilmaken. Jasper van Dijk.

De heer Jasper van Dijk (SP):

Allereerst zeg ik dat ik een motie wil indienen. Dan weet u dat. Het is inderdaad zeer onbevredigend, maar goed. Mijn ene vraag die ik mag stellen, luidt als volgt: in september traden collega's Kaag en Bijleveld af in verband met de trage evacuatie. De Staatssecretaris bleef zitten, want de motie van afkeuring was een gele kaart.

De **voorzitter**:
Wat is uw vraag?

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Afgelopen weekend zegt zij doodleuk: als die mails van die mensen uit Afghanistan allemaal van één persoon komen, dan gaat dat niet lukken, waarmee de Kamer opnieuw geschoffeed wordt. We krijgen een halfbakken excuusbriefje, maar die getallen worden niet teruggenomen. Deelt u de mening dat twee keer geel een rode kaart is?

De **voorzitter**:
De Staatssecretaris. Nee, het moet even zo, want we moeten echt om 14.30 uur stoppen. De Staatssecretaris.

Staatssecretaris **Broekers-Knol**:
Voorzitter. Er is door het kabinet gereageerd op de motie die ingediend is ten opzichte van twee bewindspersonen, waarbij de eerste motie die gericht was aan mevrouw Kaag, ook het hele kabinetsbeleid en het kabinet betrof. Die motie heeft geleid tot het aftreden van mevrouw Kaag en een dag later het aftreden van mevrouw Bijleveld. Daarmee hebben de kabinetsleden en het kabinet laten zien dat ze die verantwoordelijkheid op deze manier hebben genomen.

De **voorzitter**:
De heer Markuszower. Collega's, als een antwoord niet bevre ... We hebben dadelijk allemaal twee minuten in de plenaire zaal. Beschouwt u dat als een tweede termijn met de gelegenheid om een motie in te dienen. De heer Markuszower.

De heer **Markuszower** (PVV):
De Staatssecretaris leeft in een situatie waarin haar eigen coalitiegenoten haar dom noemen of messen in de rug steken. Het is haar eigen VVD nota bene. Kan de Staatssecretaris aangeven of ze geen spijt heeft van haar excuses nu toch blijkt dat haar coalitiegenoten haar niet eens steunen in die excuses en kan ze ook aangeven waarom die 100.000 een foute berekening was?

De **voorzitter**:
We stellen één vraag, meneer Markuszower. De Staatssecretaris.

Staatssecretaris **Broekers-Knol**:
Voorzitter. Ik heb excuses gemaakt in mijn brief, maar ik heb ook in het bericht op zondag 3 oktober wat betreft de 100.000 gezegd dat ik me heb laten verleiden door een als-danantwoord en dat ik een hypothetische berekening heb gegeven. Dat had ik niet moeten doen. Wat ik met het interview bedoelde aan te geven, was het op tafel leggen van mijn zorgen over de opvang van asielzoekers in brede zin in Nederland. Die zorgen zijn er, maar dat is het enige wat ik erover wil zeggen.

Mevrouw **Ellemeet** (GroenLinks):
Ik hoor de Staatssecretaris hier heel duidelijk zeggen: ik betreur het en ik had het niet moeten doen. In haar excuusbriefje dat we eerder hadden gekregen, was het nog in de context van dit deel van het interview, dus die aannames die veel vager waren en excuses die minder scherp waren, hoor ik nu niet. Ik vraag de Staatssecretaris: waarom betreurt zij het? Waarom?

Staatssecretaris **Broekers-Knol**:
Ik betreur het, omdat ik de situatie in Afghanistan en de positie van mensen in Afghanistan heel verschrikkelijk vind. Ik vind het betreurens-

waardig dat er een verband is gelegd door deze woordkeuze en die hypothetische schatting die ik gedaan heb, die daar helemaal niet op gericht was. Ik leef enorm mee met de situatie in Afghanistan en daarom vind ik het ten opzichte daarvan heel vervelend. Daardoor is een situatie ontstaan die ik van zijn leven niet gewild zou hebben. Maar mijn zorgen gingen dus wat betreft die 100.000 echt over mijn zorgen over de opvang en de enorme inzet die mensen daarvoor plegen.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Ik heb nog een vraag die in de bijdrage is gesteld, maar die volgens mij nog niet beantwoord is over de Nederlandse opvolging van het internationale recht op asiel, namelijk: als we naar dat migratiepact kijken, zijn er ook alternatieven overwogen, zoals het creëren van humanitaire corridors en digitale rechtsbijstand die dus een alternatief zijn voor opvang in de regio?

Staatssecretaris **Broekers-Knol**:

Over digitale rechtsbijstand en humanitaire corridors heb ik zojuist wel een antwoord gegeven. Het Vluchtelingenverdrag is leidend voor de Europese Unie en ook voor Nederland. Het Vluchtelingenverdrag is een heel belangrijk verdrag. Daar hebben we onderzoek naar laten doen, zoals mevrouw Koekkoek misschien bekend, door de heer Donner en anderen. Het is heel duidelijk dat Nederland zich aan het Vluchtelingenverdrag houdt. Het is ongelofelijk belangrijk dat mensen die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld, een veilige haven kunnen vinden.

De heer **Valstar** (VVD):

Ik doe een heel kort verzoek om de Griekse statushouders die nu niet kunnen terugkeren, opnieuw aan te kaarten bij de JBZ-Raad. De Staatssecretaris heeft dat al gedaan met een aantal collega's bij de Europese Commissie. Is zij bereid om dit opnieuw aan te kaarten, ditmaal bij de JBZ-Raad?

Staatssecretaris **Broekers-Knol**:

Ik zal in ieder geval zo veel mogelijk rond de vergadering proberen om dit naar voren te brengen. Het is een heel zorgelijk geheel. Ik weet zeker dat ook Duitsland dat zeker zal doen, want die hebben nog een veel grotere last van veel mensen die daarnaartoe gaan.

Mevrouw **Piri** (PvdA):

De Staatssecretaris zegt dat zij het interview betreurt en de motie naar letter en geest te gaan uitvoeren. De vraag in het AD was of Nederland 23.000 e-mails met hulpverzoeken aankan. U antwoordde toen: mijn eerlijke antwoord is nee. Wat is nu uw antwoord?

Staatssecretaris **Broekers-Knol**:

Ik heb gezegd dat ik me heb laten verleiden tot een als-dan-antwoord. Dat had ik niet moeten doen. Ik heb een hypothetische berekening gegeven. Nogmaals, ik had dat niet moeten doen. De bedoeling van het interview was om aan te geven dat ik zorgen heb over de opvangcapaciteit in Nederland voor asielzoekers in brede zin. Daar gaat het over.

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Ik dank de Staatssecretaris voor haar reflectie. Goed dat ze dat zo heeft gedaan. Mijn punt, dat nog niet beantwoord is, gaat over de VS. Zij hebben ook nog Afghansen in Europa zitten. Zij willen geen mensen die een veiligheidsdreiging veroorzaken, naar de VS halen. Die blijven dan dus in Europa. Wil de Staatssecretaris dit punt ook meenemen bij de JBZ?

Staatssecretaris **Broekers-Knol**:

Ik zal rond de JBZ dat punt inderdaad zo veel mogelijk opnemen.

De heer **Bisschop** (SGP):

Voorzitter. Ik heb niet zozeer een vraag die betrekking heeft op de JBZ-Raad, maar wel over de capaciteit van de opvangmogelijkheden. Met dank aan de beantwoording van de Staatssecretaris, maar als ik die goed interpreteer, zegt zij dat wij er dus niet klaar voor zijn. We hebben niet voldoende opvangplaatsen. Het aantal asielzoekers stijgt weer – in september 4.800 – maar we zijn er niet klaar voor. Is dat een juiste conclusie? Wat gaat de Staatssecretaris dan doen?

Staatssecretaris **Broekers-Knol**:

We hebben op de heel korte termijn, de eerstkomende paar weken, inderdaad een enorm probleem om iedereen op te vangen, maar daarna zijn er weer meer mogelijkheden. Bovendien worden meer dan 11.000 statushouders opgevangen door het COA. Die hebben er recht op om uit te stromen naar gemeentes. De gemeentes en provincies werken er heel hard aan om daarvoor mogelijkheden te creëren, maar dat heeft net iets meer tijd nodig. We hebben dus op de heel korte termijn even echt een probleem, maar we zien dat er vanaf november, december weer lucht komt en er meer ruimte is.

Mevrouw **Podt** (D66):

Voorzitter. Toch nog heel even door op Libië. Het is natuurlijk mooi dat de Europese Commissie bezig met de sluiting. Wij vragen ons af waarom dat zo ontzettend lang moet duren, want dit is echt wel gewoon ... We hebben de berichten kunnen zien van de week. Dus ja, die vraag.

Staatssecretaris **Broekers-Knol**:

De Eurocommissaris Johansson is daar druk mee. Het is lastig om in dat land te opereren, maar ze doen er echt alles aan. Ik zal rond de JBZ-Raad informeren en precies de vraag stellen die mevrouw Podt stelt: waarom duurt het zo lang en kan het niet sneller? Het lijkt me goed om dat inderdaad toch weer even aan de orde te stellen.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Voorzitter. Kan de Staatssecretaris de komende dagen inventariseren wat er in de winter nog nodig is om de Griekse eilanden ten aanzien van vaccinaties? Er zijn een aantal mensen die al een status hebben, maar niet naar het vasteland kunnen komen, waardoor er ook minder plek is voor andere mensen in de opvang. Kunt u dat inventariseren en ook kijken wat de Nederlandse inbreng daarbij zou kunnen zijn?

U had het net over een voogdijsysteem. Vorige week heeft Nidos iemand aangenomen. Kunt u bevestigen ...

De **voorzitter**:

We stellen één vraag, meneer Ceder.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dan wil ik het daarbij laten.

Staatssecretaris **Broekers-Knol**:

Op het laatste punt van de heer Ceder: de projectmanager voor de voogdij is begonnen. Wat betreft de vraag over behoeftes die er zijn voor de winter kan ik op dit moment geen antwoord geven. We zullen kijken wat de behoeftes zijn. We kunnen dat laten inventariseren.

De voorzitter:

Daarmee is er een einde gekomen aan dit commissiedebat. Ik bedank de Staatssecretaris hartelijk voor het hoge tempo waarin de vele vragen zijn beantwoord. We zien elkaar om 14.45 uur in de plenaire zaal voor het tweeminutendebat, waar ook gelegenheid is om moties in te dienen. De eerste spreker is het lid Jasper van Dijk. Dan sluit ik dit debat, met dank aan alle ondersteuning en de kijkers thuis.

Sluiting 14.34 uur.